

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ

Հոկտեմբերի 12-ին, կիրակի օր, երեկոյան ժամը 6-ին, Երևանի «Հայաստան» հյուրանոցի շքեղ ճաշասրահում, Գերագույն Հոգևոր Խորհուրդը և Հորելյանական կենտրոնական հանձնաժողովը, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետին, կազմակերպել էին հորելյանական ընդունելություն, որին հրավիրվել էին ավելի քան 250 հոգի, Վեհափառ Հայրապետի ծննդյան հիսնամյակի և գահակալության երրորդ տարեդարձի հորելյանական հանդիսություններին մասնակցող արտասահմանյան հոգևորական և աշխարհական բոլոր պատգամավորները, հյուրերը, ուխտավորները, ինչպես նաև արվեստի, գրականության, մամուլի ներկայացուցիչներ և թղթակիցներ:

Հրավիրյալների թվումն էին նաև Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ պր. Ս. Գասպարյանը և Խորհրդի անդամներն ու այլ պաշտոնական անձնավորություններ:

Հորելյանական սեղանը օրհնեց Վեհափառ Հայրապետը:

Հայրենի երկրի բազմազան բարիքներով զարդարված սեղանների շուրջ ստեղծվել էր հայկական ջերմ ու սրտագին մթնոլորտ: Հորելյանական սեղանը ղեկավարում էր Եփրատի հայոց առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Մամբրե արքեպիսկոպոս Սիրունյանը:

Առաջինը խոսք առավ Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ պր. Ս. Գասպարյանը և ասաց.

«Այս հանդիսավոր սեղանը տրված է նորին Վեհափառություն Վազգեն Ա-ի պատվին: Թույլ տվե՛ք, Վեհափառ, մի անգամ ևս ջերմորեն շնորհավորել Ձեզ: Ցանկանում եմ Ձեզ փառապաշտություն և Ձեր հետագա գործունեության ընթացքում Ձեր գործերին լիակատար հաջողություն:

Այսօր էջմիածնի Մայր Տաճարում և ապա Վեհաճառի Մաղկյա դահլիճում շատ հետաքրքիր ելույթներ եղան: Ես չեմ սխալվի ասելով այն, որ այդ ելույթների հիմնական բեման, հիմնական բովանդակությունը հայրենասիրությունն էր:

Այս սեղանը մեզ շատ բան է ասում նրա կազմի տեսակետից: Այս սեղանի շուրջը նստած են աշխարհի բոլոր Մայր Ցամաքներից եկած մեր սփյուռքահայ ժողովրդի ներկայացուցիչները: Այս սեղանը արդեն շատ բան է ասում հայ ժողովրդի հակառակորդ մասին, ժողովուրդ, որ ցրված է ամբողջ աշխարհով մեկ: Եվ անա այսօր Սփյուռքի հայ ժողովրդի ներկայացուցիչները եկել են մեր հայ պետականության կենտրոնը, եկել են Մայր Հայրենիք: Ես ուզում եմ այսօր, երբ նստել եմ այս հանդիսավոր սեղանի շուրջ, մեր խոր գոհունակությունը արտահայտել մեր սփյուռքահայ ժողովրդին, որը ճշգրտ մեծամասնությամբ գործում է մեր Հայրենիքի կողմին, ուրախանում է նրա հաջողություններով: Եվ եթե առանձին ղեպքեր լինում են, երբ նրա հակառակորդները փորձում են վնասել նրան, նրանք կանգնում են Սովետական Հայաստանի կողմին: Մենք

կցանկանանք, որ այդ հայրենասիրությունը, այդ կապը մեր Մայր Հայրենիքի հետ են, այդ կապը մեր Մայր Հայրենիքի բնաշխարհի հզորման: Մենք՝ Հայրենիքի բնաշխարհի մարդիկ, կանենք ամեն ինչ որ մեզնից կախված է, որպեսզի այդ կապերը ընդլայնվեն, որպեսզի դրանք էլ ավելի սերտանան:

Մի ցանկություն ես և ես կավարտեմ: Ցանկանում եմ, որ մեր բոլորի հայրենասիրությունը կոնկրետ լինի, որովհետև իսկական հայրենասիրությունը միշտ կոնկրետ է և ոչ թե վերացական: Բավական չէ հիանալ մեր չափերի հին ու նոր կառույցներով, հայրենասիրությունը միայն պոեզիայի բեմա չէ, նա միայն բնաբերգության բեմա չէ: Հայրենասեր այն անձը, այն քաղաքացին, Հայրենիքում թե նա սահմաններից դուրս, եթե նա իսկական հայրենասեր է, ապա նա անպայման պետք է մի քան ավելացնի Հայրենիքի երջանկության և բարօրության շենքի վրա: Ուրեմն Հայրենիքը միայն հիացմունքի առարկա չէ, Հայրենիքը դժվարություններով, պայքարով և շինելով պետք է սիրել: Նա է իսկական հայրենասերը, ով իր քրտինքը բերում է ի մասնակցություն այդ շինության: Այդ մասնակցությունը կարող է լինել գրականության մեջ, կարող է լինել երաժշտության մեջ, կարող է լինել մշակույթի մեջ և այլ բնագավառներում: Բայց նա միշտ մնում է որպես լույս, որպես հայրենաշինական աշխատանք:

Թույլ ավել այս բաժակը բարձրացնել կենացը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, նրա հայրենասիրական գործունեության համար, և ցանկանալ, որպեսզի մենք բոլորս՝ զբոսի և ներսի աշխարհի հայերս, մեր կյանքի բնաբանը ունենանք հայրենասիրությունը, հայրենասիրությունը և միշտ հայրենասիրությունը:

Ապա խոսք առավ Հյուսիսային Ամերիկայի հայոց Արևելյան թեմի բարեխնամ առաջնորդ գերազանց Տ. Մամբրե արքեպիսկոպոս Գալֆայանը և ողջունելով Վեհափառ Հայրապետին՝ հանուն ամերիկահայության, ասաց:

«Սիրո տղջու՛յն Ազգիս Վեհափառ Հայրապետին:

Ողջունենի եմ բերել նաև Ամերիկայի մեր թեմի հավատացյալ ժողովուրդին:

Նկեր ենք մոտիկ և հեռավոր տատաններ, այսպես համախմբվելու Ձեր շուրջը, Ս. Էջմիածնի շուրջը, Մայր Հողին վրա, դիմացը մեր պատմության կերտումի վկաներում՝ Արարատին և Արագածին, քաղցր ցնծերգով փառավորելու Հայաստանայց Առաքելական Ս. Նկեղեցվո ազգնորդ Հայրապետի գահակալությունը, երրորդ տարեդարձին առթիվ:

Այսպես մեկտեղվելով կամարներուն ներքև մեր պատմական Տաճարին և այստեղ միասնաբար մեզի հետ տաննալով ամբողջ միասնությամբ ազգին բոլոր խավերուն, շերտերով մեր շինության ծննդյան հիսնամյակին հասած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա Հայրապետը, և մեր սրտեն, մեր հոգիներ արձակված մաղթանքներով կրարբառինք, թող պայծառ ու շին մնա Սրբազնագույն Գահը՝ Հայրապետական, թող անսասան մնա Հայաստանայց Ս. Նկեղեցին, թող Երկա՛ր, քաջառողջ կյանք տնենա մեր բոլորին շատ սիրելի Նորին Ս. Օծությունը:

Ունինք օգտակար այն բարի օրինակները, զորս առատությամբ բաշխած է և կշարունակե բաշխել Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը: Անոր իմաստուն քայլերուն, Անոր ջերմ շունչին դառնալու, հաղորդվելու մեր առաջին փորձին մեզն անգամ պիտի ոգևորվինք անքան շատ, որ խանդավառությամբ, նոր ավյունով պիտի կարողանանք կառնել, փարել բարձր նպատակին—Նկեղեցին, ինչպես եղած է անցյալին, ընել խարխալ մեր միուլթյան աշխարհի մեջ:

Իրավ է, որ բախտին կարգադրությամբ սա փեցերորդ անգամն է, որ օտարության մեջ թափառելին հոգնած քայլերս գիտ բերած են Ս. Էջմիածին և Հայրենիք, բայց կղզամ, թե ուրախութենե կհորդի սիրտս, երբ հայացքս պտույտ կընե կատարված համայնական շինություններուն և նորոգումներուն վրա, երբ կդիտեմ հիսնամյա, բայց առույգ ու կորովի Հայրապետը, երբ Անոր մոտն ու շուրջը կտեսնեմ կանգնիլ Երիտասարդ վարդապետներուն և այն պատասխաններուն, որոնք պիտի ըլլան վաղվան սպասվորները մեր Նկեղեցվոյն ու ժողովուրդին:

Հրաշք է կատարվել անցնող երեք տարվան մեջ ինչպես Հայրենի երկրի ամեն մեկ անկյունը, այնպես և հոս: Մայր Աթոռին սա իրականությունը անշուշտ կարելի եղած է ընծայված պատեհություններուն շնորհիվ:

Ինչնե խմբագրատունը «Էջմիածին» ամսաթերթին կամ անցնիլ դասարանները Հոգևոր Ծննդարանին՝ կնշանակե ունենալ հոգեկան լայն բավարարություն: Կարգապահությունը կուտա վեհություն մը վանական կյանքին, որուն համար բերած է ու կշարունակե բերել Վեհափառ Հայրապետը Իր աստվածատուր շնորհները:

Անդին ահա պատրաստ եղած է տպագրատունը, ուր հետզհետե պիտի գան տեղ գրավել կազմածները տպագրական մեքենաներուն, որոնք պիտի բանին լույսին բերելու ոչ միայն «Էջմիածին» ամսագիրը, դասագրքերը, Ավետարանի տպագրված օրինակները,

ապա նաև ունենան պիտի մեծ դեր մը լուսավորության մարզին մեջ: Այս տպաբանը, որ երեք տարի առաջ, Վեհափառի գահակալության առթիվ խոստացված է Ամերիկայի հայոց թեմի անունով, այսօր արդիական լրիվ սարքովը տրախտություն կատարեալ նախ նորին Ս. Օծովյան և ապա զայն իրականացնողին՝ Ամերիկայի մեր հավատացյալներուն, և գործին ղեկավար անձին՝ մեր թեմական խորհուրդի ատենապետ Երվանդ Աղաճանյանին:

Ս. Էջմիածնի սրբազան Սեղանին առջև աղոթքի պահում մանավանդ կհայցեի Աս-

վրա մեր ժողովուրդը պետական իր կյանքով կատարեալ ամեն տեսակ նվաճումներ և օր մըն ալ կարենա ստեղծել պատեհություն՝ Սփյուռքի շորս ծաղերուն ցրված իր եղբայրներն ու քույրերը դարձյալ կանչե տուն՝ միասնաբար նստելու այն մեծ սեղանին, որ լեցված Երվանդ թագապետովը ամենքին վաստակով: Այդպիսով, հայ հոգիներեն ճառագայթած լույսով պիտի տոլոլի աշխարհն Հայաստան, ինչպես որ կբաղձար շարակա-նագիր մեկ Հայրապետը մերո:

Վեհափառ Հայրապետի հորեկանը սրտադին ու եղբայրական ճառերով շնորհավորե-

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՀՅՈՒՐԵՐԻ ՀԵՏ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆՈՒՄ, ՍՐԲԱՆՈՒՅՍ ՄԵՌՈՆԻ ԿԱՐՍԱՅԻ ՄՈՏ

տուծմե պարգևել Ս. Ս. Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետին արեւատություն, քաջատոլջություն և գործոց հաջողություն, որպեսզի ամեն անգամուն այսպես ուխտի գալով հոգեպես մխիթարվին մեր հավատացյալները: Իր ծննդյան հիսնամյակին առթիվ իմ խոնարհ մաղթանքս է, որ նորին Ս. Օծովյանը ըլլա միշտ շրջապատված բացում միաբաններով, ուսանողներով, համայն հայ ժողովուրդով, որպեսզի ամեն տարեդարձի, սիրտերը հայ հոգիներուն լեցվին ցնծությամբ՝ ի տես անսասան Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Նիկեացիով:

Կմաղթեմ մանավանդ, որ Հայրենի հողին

ցին նաև քույր ժողովուրդների ներկայացուցիչներ՝ Վրաց Նկեղեցու և ժողովրդի ներկայացուցիչ գերապատիվ Ս. Լիոնիդ եպիսկոպոսը և Անդրկովկասի մուսուլմանների Կրոնական վարչության ներկայացուցիչ Ռզան էլ-Աբասին:

Արևմտյան Եվրոպայի թեմի Հայրապետական պատվիրակ և Ֆրանսիայի առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Սերովբե եպիսկոպոս Մանուկյանն իր ելույթում ասաց.

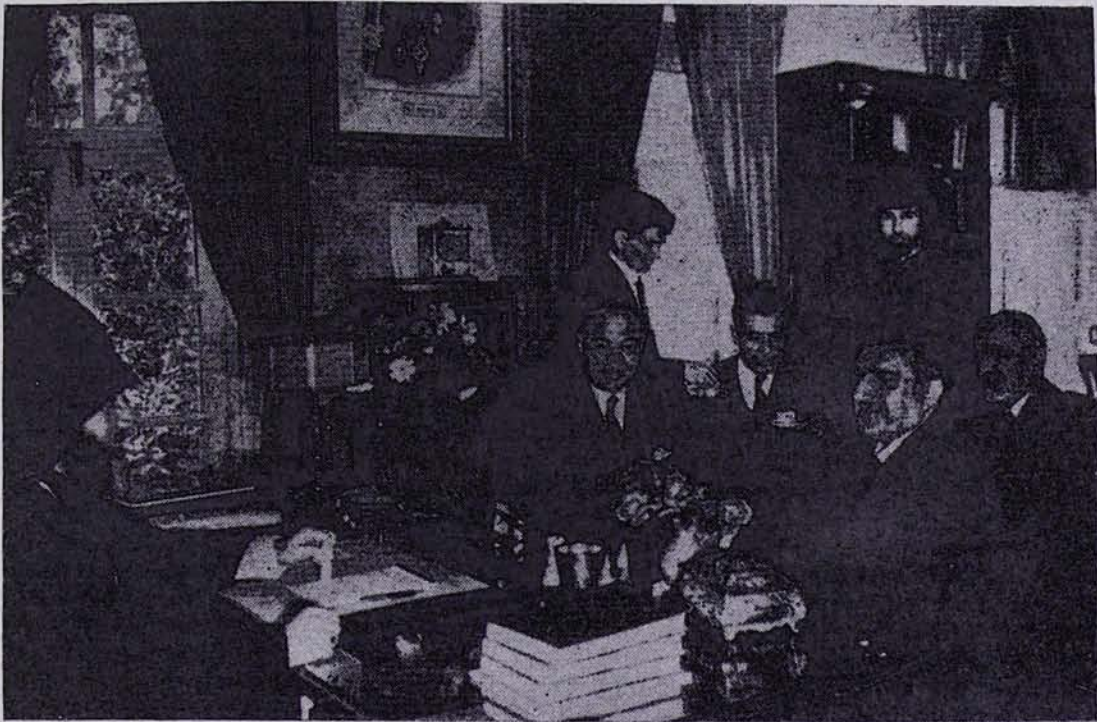
«Երկրորդ անգամ է, որ կայցելեմ Մայր Հայրենիք և Ս. Էջմիածին, շատ կարճ ընդմիջումով, ընդամենը երեք տարի մինչև Սակայն կտեսնեմ իրական հառաքելի մու-

կաղոթեց առ Աստված Նորին Վեհափառության կյանքի արեւշատության, առողջության համար և կհայցեց պայծառություն Մայր Աթոռին, որուն Գահակալն է, ի շարս մեր արժանավոր և հավատարմ հայրապետներուն՝ Վազգեն Ա-ը:

Հայ ժողովուրդի մեկ մասը քանի պահ-դրխտության դատապարտված է, կապրի Հայրենիքի կարոտով, սրտին մեջ հույսի լույս մը, որ կուզա հայուն գոյության խարխալ և խորհրդանշան Ս. Էջմիածնեն, որ կանգնած է այսօր ալ Արարատի կողքին, խրոխտ ու վեհապանծ:

ցիլն և մեր հայրերուն սուրբ հավատքին, մեր ազգային գիտակցության վրա խարխալ-ված:

Այո՛, խորապես համոզված ենք ազգովին, որ իզուր չէր մեր հայրերուն դարերու զոհաբերությունը դեպի Ս. Էջմիածինը: Հայաստանյայց Եկեղեցին և Հայ Ազգը պիտի ապրին: Միայն հոգիով կույրերը չեն տեսներ մեր հայ եղբայրներուն և քույրերուն հսկայական նվաճումները հայուն սուրբ հողին վրա կատարված, ինչ որ մենք տեսանք մեր կենդանի աչքերով: Հայուն երկիրը, որ անցյալին բզկտված և ոտնակոխ եղած էր.

ՎԵՀԱՓԱՌ ԼԱՅՐԱՊԵՏԸ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ ՄԻ ԽՈՒՄԲ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԵՏ

Վեհափա՛ռ Հայրապետ.

Այսօր այդ լույսը Դուք առավել ևս վառեցիք մեր հոգիներուն մեջ Ձեր հայրական հորդորներով, որոնք հիմնված են հոգեկան և բարոյական բարձր սկզբունքներու վրա: Այդ շինարար գործունեությամբ, ըլլա ան վարչական-վաճակա՛ն, հոգևոր կամ մշակութային, Դուք նոր կյանք տված եք Մայր Աթոռին: Այսպիսով, Դուք մեզի բերիք նոր հույս, հավատք և ապրելու կամք, հայ մտայնությամբ և հայ զգացումով: Որով, Ձերդ Ս. Օծովյան ծննդա՛ն հիսնամյակը և զահակալության երրորդ տարեկարձը հոմանիշ է հոգևոր-իմացական վերաշինության և վերականգնության, Հայաստանյայց Եկեղեցի-

այսօր ոչ միայն բուրաստանի մը վերածված է, այլ նաև հայ ազգային մշակույթի, գիտության, արվեստի վառ օջախ մը դարձած է մեր հայրենի եղբայրներու սուրբ աշխատանքով:

Հայ հոգևորականը, Հայաստանյայց Ա. Եկեղեցիին միջոցով, դարերով հայ ժողովուրդի առաջնորդը եղած է: Այդ հոգեբանությունը, որ մեր պապերեն ծառանգ ինկած է մեզի, կստիպե մեզ իբրև տիպար հայ մարդ ապրելու, սիրելու մեր Մայրնալի Եկեղեցին, համախմբվելու անոր սուրբ հովանիին տակ, որովհետև Հայ Եկեղեցին տվավ հայուն Ա Բ Գ-ը՝ ազգապահպանման ամենակարևոր ազդակը: Հայ Եկեղեցին օրհնեց ազատագրու-

թյան խորհրդանշան քաջն վարդանի սուրբը: Մեր ճարտարապետությունը, նկարչությունը և երաժշտությունը ստեղծվեցան, զարգացան և պահպանվեցան վանքերում մեջ, մեր նկեղեցիի հովանիին ներքև, մեր արժանավոր վարդապետներում ձեռքով: Արուվյան, այն մեծ հայրենասերը, երբ ըսավ, թե «Մեկ ազգի պահողը, իրար միացնողը լեզուն և ու հավատը», ան չէր խոսեր միայն մեկ անհատի կողմից, այլ կարտահայտվեց ամբողջ ազգի մը համագումարով, հիմնված անցյալի փորձառությունների վրա:

Այսօր հայ մեծ զանգված մը, ցրված աշխարհի ամեն անկյունները, Հայրենիքին դուրս, դատապարտված է կորուստի, ազգային տեսակետով: Այս հայ զանգվածը այս Սուրբ Հողին հարազատ զավակն է, թեև կապի որպես տարբեր երկիրներում քաղաքացի, կապված մեր նվիրական Հայրենի այս Հողին և Ս. Էջմիածնին: Որով, այսօր Հայաստանյայց նկեղեցիին նորեն ինքզինքը կգտնե մեծ և լուրջ պատասխանատվության մը առջև, ախ է՝ ըլլալ օղակ մը, ամենուրեք ցրված պանդուխտ հայ մարդուն և այս Սուրբ Հողին միջև, որ ներկված է մեր պապերուն արդար և անմեղ արյունով: Ծշմարիտ հայու արյուն կրող ամեն մի անհատի պարտքն է զորացնել մեր հավատքը, գեղեցկացնել մեր լեզուն, պահել մեր գրականությունը, քանզի դարերում փորձառություններն մենք սորված ենք, թե միայն այս է միջոցը իբրև հայ կարենալ ապրելու և մեր ազգային գոյությունը շարունակելու համար: Ես վստահ եմ, որ մեր եղբայրներն ու քույրերը, որոնք բախտն ունին ապրելու մեր Հայրենի Հողին վրա և վայելելու անոր պայծառ ու ջերմ արևը, խմելու անոր հստակ ու քաղցր ջուրը, ծծելու անոր մաքուր և առողջ օդը, այս գիտակցությունը է, որ Հայրենիքի վերաշինության սուրբ գործին նվիրված են և իրենց աշխատանքով կնվաճեն նոր հորիզոններ և կկերտեն հայ ժողովուրդին նկարագիրը քաղաքակրթության ճամբուն վրա:

Մենք ազգովին երախտապարտ ենք անոնց: Անոնց եղբայրական անունները փորագրված են մեր սրտերում վրա և անջնջելիորեն պիտի ապրին մեզ հետ:

Փրանսացի մեծ բանաստեղծ մը ըսած է, թե ախ անհատը, որ իր Հայրենիքին կհեռանա, ան մեռած կըլլա իր Հայրենիքին համար: Մենք, որպես ժողովուրդ, բացառություն չենք կազմեր այս օրերին և Հայրենիքին դուրս ստույգ կորստյան կդատապարտվինք, եթե մեր սրտերում մեջ չըլլա Հայրենիքի սերը և Ս. Էջմիածնի չղձումը պատկերը: Աշխարհի ամեն ծայր ցիրուցան եղած համայն հայության աչքերը Ձեր վրա դարձած են:

Դուք եք մեր հույսը, մեր լույսը, մեր ճանապարհը, միլիոնավոր հայ նահատակներու արյունով և կտակով: Անոնք երեկ զոհարեցան, որպեսզի այսօր հայը ապրի:

Մենք՝ պանդուխտ հայերս, ունինք մեկ երազ և մեկ իղձ միայն: Եթե մեր ոսկորները պիտի թաղվին օտար երկրներում տակ, դո՛ւն Դուք, երգվյալ պահպանները մեր երկրին, ընդունեցե՛ք մեր ոգիները, որ գան և ապրին մեր հայրերում և Ձեր ոգիներում մոտ, հայուն ներկիքին տակ, հայուն Սուրբ Հողին վրա:

Հնդկաստանի և Հեռավոր Արևելքի թեմի Հայրապետական պատվիրակ և առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Ասողիկ եպիսկոպոս Ղազարյանը, հանուն իր թեմի խոսք առնելով պաշտոնական ընդունելության ժամանակ, ասաց.

«Հեռավոր Արևելքի, ի մասնավորի Հնդկաստանի հայությունը, որ դարեր շարունակ սերտորեն կապված է եղել Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին և անոր լուսավորչաշահավիղ հայրապետներուն, այսօր և այս բարեպատահ առթիվ չէր կարող մնալ անտարբեր իրեն ուղղված հրավերի կողմին:

Մենք բոլորս, պատգամավորներ թե ուղիտավորներ, պահ մը եկած ենք բոլորվելու Ձերդ Վեհափառության և Լուսավորչի հնադարյան ու պատկառելի Գահին շուրջը, ցույց տալու, որ մեր բոլորին սրտերը կբաբախեն հավիտենական այս տաճարին և անոր Գահակալին համար, հանձնինք Ձերդ Վեհափառության: Եկած ենք ծոնկի գալու իջման Սեղանին առաջ, մենք ալ մեր ճակատները խոնարհեցնելու, համբուրելու այս սրբատաշ ու լուսասփյուռ Սեղանին մարմարյա քարերը, հաղորդվելով մեր այն բարեպաշտ նախնիքներու հոգիներու հետ, որոնք դարուց Կարս քաղաքին առ քաղաքին եկան երկուդածությունամբ և գլխահակ այս կամարներում տակ խնկաբույր ու պանծալի, իրենց մտքին ու հոգիին տուրքը տվին, ու ասկե յերջուցին փոխադարձաբար իրենց սրտին կանթեղը և ամանը հոգիին, Ս. Լուսավորչի լույս հավատքին յուղովը:

Օրերու օրն է մեր բոլորին համար նվիրական ու պատմական այս օրը, և Կղզուր չէ, որ մենք, ծովեր ու ցամաքներ կտրած, Մայր Հայրենիք և Մայր Աթոռ եկած ենք տվաթի, այլ թեմերու պատգամավորներուն հետ:

Ձերդ Վեհափառության հովանիին ու շուքին տակ, մենք ականատես վկաններ կըլլանք նոր շունչով ու նոր կռանդով սկսած եկեղեցական-հոգևոր վերածնունդի նոր դարաշրջանի մը Մայր Աթոռն ներս, որ անհուն տրախտությամբ մը կրեցնե մեր բոլորին սրտերը:

Մենք տրախ նենք, որ Մայր Հայրենիքի սահմաններեն ներս, մեր Եկեղեցին ու մեր ժողովուրդը խաղաղ ու շինարար կյանքի փարած, կկերտեն իրենց լուսավոր ապագան: Նույնը չէ սակայն մեր ազգային ու կրոնական կյանքը Հայրենիքեն դուրս: Փոթորիկներ մերթ կաշկոծեն արտաշխարհի հայության կյանքը և մեր Եկեղեցին: Մեր Եկեղեցին նաև Հաճախ ամենի փոթորիկներու վրա կնայի, բայց մենք հուսահատ չենք, մենք կյանք Գերագույն Նավապետին ձայնը, որ կըսե՝ «Մի՛ երկնչիք»: Այդ ձայնին արձագանքը երկրի վրա և անոր ներկայացուցիչը խորհրդավորապես Ձերդ Վեհափառությունն է:

Ժնեն, անոր կնայինք և անկե կսպասենք մեր փրկությունը, որ իբրև Աստուծո Աջը համատարած կհովանավորի մեզ բոլորս:

Վեհափառ Տեր.

Հետս կրենք շնորհակալություններ հաղարավոր սրտերե բխած, այսօրվան բարեպատեհ տոնին առթիվ, հետո Ձեր Գահույն, մաղթելով երկար և երջանիկ տարիներ Ձերդ Վեհափառության:

Թող Տերը անստան պահե Մայր Աթոռը և Կուսավորչի Գահը, ինչպես նաև ծաղկող մեր Հայրենիքը, որպեսզի մենք միշտ հրնչեցենք «Էջ Միածինն ի Հօրէ և լոյս փառաց ընդ նմա», ի փառս Աստուծո և Ազգի, ի պայծառություն Հայաստանյայց Ս. Եկեղեցւոյ:

ՀԱՅԿԱՀԱՅ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՎԵՃԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏՐ ՄԻՍ

Հեռավոր Օվկիանիո խորերեն, Յանկցեի և Գանգեսի ափերեն, տասնյակ հազարավոր մղոններ հեռուներեն, Ձեր զավակները Ձեզի հառած են իրենց աչքերը և մեր դարավոր գոյության փրկե խորհրդանշան՝ այս լուսափառ Տաճարին և Մայր Հայրենիքին:

Այսօր Սփյուռքի հայությունը, ցրված աշխարհի շրջ հովերուն, մխիթարություն կփնտռե Ս. Էջմիածնի և Մայր Հայրենիքի մեջ:

Արտասահմանի մեջ մենք ուրիշ փրկության ճանապարհ չունինք բացի Ս. Էջմիածնից:

Կահիրեի հայոց թեմական խորհրդի անուանից խոսք արձակելով, պր. Հովհաննես Բենյամյանն ասաց.

«Վեհափառ Տեր.

Սրտագին շնորհակալություններ կհայտենք Ձերդ Վեհափառության և Գերագույն Հոգևոր խորհրդին, որ մեզի այս բացառիկ պատեհությունը ընծայեց, սրտի անհուն ուրախությամբ և բերկրանքով ներկա գտնվելու Ձերդ Վեհափառության ծննդյան հիսնամյա և զահակալության ներորդ տարե-

դարձին առթիվ տեղի ունեցող այս փառահեղ հանդիսությունը:

Վեհափա՛ռ Տեր.

Մենք հոս կգտնվինք Ս. Էջմիածնի հովանիին տակ, մեր ուխտը նորոգելու համար հանդես պիտի գանք Ս. Էջմիածնի և միջին վերջ հավատարիմ մնալու անոր:

Մենք հոս կգտնվինք զԶեզ՝ առաքելանման Հայրապետի շնորհավորելու այս կրկնակ հանդիսությունը առթիվ և աղոթելու, որ Տերը անսասան պահե Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը, անոր շնորհազարդ Գահակալ՝ Նորին Ս. Օծովություն Տ. Տ. Վազգեն Ա կաթողիկոսը, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և հոն բոլորված միաբանությունը:

Վեհափա՛ռ Տեր.

Ի սրտե կմաղթենք, որ իրականանան եկեղեցաշեն Զեր բոլոր ծրագրերը: Կմաղթենք, որ անոնք պսակվին կատարյալ հաջողությամբ, ի շինություն և ի պայծառություն Հայաստանյայց Ս. Եկեղեցվո:

Արտասահմանի հեռավոր դաղուկներեն, հայ ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնությունը Զեզ հետ է և կաղոթե Ս. Էջմիածնի և Հայրենիքի բարօրության համար:

Կրկին անգամ շնորհավորելով Զերդ Վեհափառությունը, բոլոր սրտով կմաղթենք, որ բարձրյալն Աստված Զեզի պարգևե առողջ և երկար կյանք, որպեսզի մեր Եկեղեցվո պատմության այս արևելո՞ծ օրերուն վայելենք Զերդ Վեհափառության իմաստուն առաջնորդությունը:

Դամասկոսի թմական առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Շավարշ եպիսկոպոս Գույումճյանը պաշտոնական ընդունելության ժամանակ ասաց.

«Աստվածարյալ Ս. Հայրապետ և Վեհափա՛ռ Տեր.

Իբր հոգևոր ներկայացուցիչը Դամասկոսի աղքատիկ և սահմանափակ թվով ժողովուրդ ունեցող Թեմի, երբ Կալիֆոռնիո, Նյու-Յորքի, Լոնդոնի կամ Եգիպտոսի ներկայացուցիչներու կարգին կանցնիմ Ս. Էջմիածնի դանձանակի առջևեն, ինքզինքս նկուն կզգամ կարծեք... Կմխիթարվիմ, սակայն, վերհիշելով Ավետարանի աղքատ կինն ու անոր երկու լումաները:

Նմանապես կսիրեմ մեր հոգևոր պատկերը տեսնել ամբողջ վարպետի այն խորիմաստ տողերուն մեջ, որոնց մեջ կնկարագրե մեռած մոր մը հանդես անոր զավակներուն ի հատ բերած հոգեկան ապրումները: Վաճառական որդին զանձ մը բերավ մորը հողակուլտին, զինվորականը՝ սուրբ, բահանան՝ սրտաբուխ աղոթքը, խեղճուկ որդին՝ սիրտը:

Սիրտը... մանկեն այդ բռաչափ կծիկը, շնչավորներու կեդրոնական գործարանը...

Ընդունարանը հոգևոր և բարոյական լավագույն հղացներու, մշտաբարձ խնկաման, ուր կճենճերի կրոնական հրայրքի և ազգասիրական հուրքի կնդրուկը:

Դամասկոսի սիրտը, մասնավորաբար, կտրուկե ի սեր Հայ Եկեղեցվո միասնականության և հայ ժողովուրդի միություն, այն, որ կզեղու սիրով, բաժակի մը նման պատարուն և թաթաղում, հանդես պիտի գանք Ս. Էջմիածնի, անոր Վեհափառ Հայրապետին և Սովետական Մայր Հայաստանի հանդես, ընդհանրապես:

Դամասկոսի սրտի երկու խոռոչները կներկայացնեն տեղիւյն առաջնորդարանը, ինչպես նաև 1957 մայիսին ի վեր հոն փոխապես կհիշկյան կաթողիկոսարանը՝ տեղոված Կիլիկյան կաթողիկոսարանը՝ Ս. Խաչդասաճությունը բարձրապատիվ Տ. Խաչդասաճ հոր, և որոնք բարձր բռնած են Հայ Եկեղեցվո միասնականության և ժողովուրդի միության դրոշակը պատենշին վրա, պալլարի մեջ:

Դամասկոսի սիրտը, Մաքսիմ Գորկիի Դանգոյի սրտի նման, կոչված է փարատելու Հայ Եկեղեցվո և ժողովուրդի ծոցին մեջ գոյացած արվեստական խավարը և լուսավորելու Կիլիկյան շրջանակը դեպի միություն և միասնականություն, Ս. Էջմիածին և Սովետական Մայր Հայաստան առաջնորդող ճանապարհները:

Եվ մենք ուրախությամբ և հպարտությամբ կբերենք այդ սիրտը առ ոտս Գահույց Զերդ Վեհափառության:

Պայծառ մնաք, Վեհափա՛ռ Տեր, երջանիկ արևատությունը:

Պաշտոնական ընդունելության ժամանակ, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անունից Վեհափառ Հայրապետի ծննդյան հիսնամյակը և դահակության երրորդ տարեդարձը շնորհավորեց Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ դոցենտ Արտաշես Տիրացյանը.

«Մենք, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամներս, Վեհափառ Հայրապետի առաջին պաշտոնական խորհրդականներն ենք. իբրև այդպիսիք, մենք կոչված ենք գործակցելու Նորին Վեհափառության հետ Նրա ազգային-եկեղեցական բոլոր աշխատանքների ընթացքին: Եվ իբրև այդպիսին, ուզում եմ Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամների և իմ կողմից վստահեցնել ձեզ, թե մեր երեք տարիների գործակցությունը Վեհափառ Հայրապետի հետ մեզ բերած է այն կատարյալ համոզման, — և այս՝ ուրախ ենք մենք այստեղ ևս հայտարարելու, — թե հանձին Նորին Սրբության՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետական Աթոռի վրա բազմել է այսօր մի Հայրապետ, բառիս լավագույն իմաստով մի գաղափարական Կաթողիկոս, որի հայրենա՛նկեր, եկեղեցաշեն ու ազգային լայն ծրագրեր...

գրերի իրականացմանը գործակցելը մեզ համար ո՛չ միայն հոգեկան և բարոյական մեծ գոհունակություն է, այլ նաև մեծ պատիվ:

Արդարև մենք, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամներս, միշտ գործակցել ենք Վեհափառ Հայրապետի հետ այն բոլոր աշխատանքներում, որոնց յուրաքանչյուր հանգրվանին մենք ունեցել ենք հրճվալից ու ոգևորիչ ապրումներ, որպիսին ունեք այսօր դուք, այս պատվո սեղանի շուրջը հավաքված:

«Վեհափառ՝ Տեր.

Հանուն ռումանահայ թեմին, նվիրական ու հաճելի պարտականությունը ունինք մասնակցելու այս հանդիսությանը, ուր Հայաստանյայց Ս. Եկեղեցին և հայ ժողովուրդը կտոնեն իրենց Հովվապետին՝ Ձերդ Ս. Սծովյան ծննդյան հիսնամյակը և զահակալության երրորդ տարեդարձը, մատուցանելով մեր սրտագին շնորհավորությունները:

Մենք՝ ռումանահայերս, բոլորս հուզումով կհիշենք այն տարիները, երբ վայելցինք

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՏԵՐ ԵՎ ՏԻԿԻՆ ՔՅՈՒՐԷՅԱՆՆԵՐԻՆ ԵՎԻՐՈՒՄ Է «ՎԱԶԳԵՆ Ա ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՀԱՅՈՑ» ՀՈՐՆԵՅԱՆԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐԸ

Ուստի, հանուն Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի առաջարկում եմ հոտնկայս բաժակ բարձրացնել Նորին Վեհափառություն Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետի կենացը, մաղթելով Նրան քաջառողջ և երկար կյանք, իրականացնել կարողանալու համար այն խոշոր ծրագրերը, որոնցով այնքան հարուստ է Նորին Վեհափառության միտքն ու սիրտը:

Կեցցե՛ք Վեհափառ Հայրապետը:

Ռումինահայ թեմական խորհրդի անունից, Բուխարեստի պատգամավոր պր. Հովհաննես Գալիաֆյանը կարդաց հետևյալ գեղեցիկ ուղերձը.

Ձեզ շատ մոտենա՛ւ Ճանչցանք Ձեր կյանքը, Ձեր մտքի արժեքը, Ձեր կարծիքները Հայ Եկեղեցիի և հայ ժողովուրդի մասին, հայ դպրոցի մասին և հայ մամուլի մասին, և ամեն մեկ աշխատանքի կամ պաշտոնի մեջ, ուսուցիչ, գրող, կղերական, մենք տեսանք Ձեր մեջ տիպար պաշտոնյան, նվիրյալ դաստիարակը, տիպար վարդապետը՝ հավատարիմ փր ուխտին և իր կոչումին:

Մնած Բուրբեշի մեջ ուր և զարգացաք, Դուք ստացաք որպես ժառանգական հարստություն Ֆիզիկական և հոգեկան բացառիկ կորով, պահպանված և մշակված խնամքով, մեկը՝ խիստ դաստիարակու-

թյամբ, որ գլխավոր բաժինը պիտի տանձնար Զեր մայրը, մեր Տիրամայրը, ուշադիր հակողությամբ իր որդիին վրա, մյուսը՝ բազմակողմանի մշակութով և մնալուն մտածումի կեդրոնացումով:

Ուժեղ քննավորության տեր, Դուք չվատնեցիք այս ուժը փոքր և անպետք գործերու մեջ. այն, ինչ որ ըրիք, եղած է լուրջ, լավ մտածված և մեթոդիկ իրագործված, որոնք ապացույցը կհանդիսանան բարձր և հասուն հոգիի մը և լայն տեսողության: Ողաք ուղիղ և ներդրամիտ բոլորին հետ. սխալները հարվածեցիք ճակատին, բայց միշտ ալ խնայեցիք զոհերը: Արդարության և ճշմարտության ծառայեցիք անշեղորհ: Զերմ և սիրալիր եղաք եղբոր մը պես, ունենալով լանկեղծ բարեկամության պաշտամունքը: Ձեր տված խորհուրդները լույս ճառագայթեցին, Իսկ Ձեր հոգվույն չհրմովքեն կարծեք թե բոլորիս մեղքերը հալեցան: Մեր գաղութներուն մեջ Ձեր պատկառելի ներկայությամբ ստեղծվեցաւ շինիչ և խաղաղ մթնոլորտ մը: 1945-ին սկսալ, Ձեր ակամատեսի վկայութիւնները մեր վերածնած, ծաղկող ու զարգացող Մայր Հայրենիքի՝ Սովետական Հայաստանի մասին արժնեցոյցին և սնուցին մեր հայրենասիրական ազնիվ զգացումները:

Մեր գաղութի տարեգրությանց մեջ աննախընթաց է Ձեր գործունեությունը և ուսմանահայ գաղութը երախտապարտ է այն բոլոր թանկագին ծառայութիւններուն համար, որ մատուցիք այն երկար տարիներու ընթացքին, զորս անցուցիք մեզ մօտ:

Հուշումով միշտ հետեցեցանք Ձեր այն աշխատանքներուն, որ ի սրտե ջանացիք նորոգել ու վերաբնաստանել սերտ կապերը արտասահմանի բոլոր թեմերուն հետ, մասնավորապէս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հետ: Գնահատեցինք Ձեր երիտասարդական կորովը, հրեշտակային համբերությունը և իսկական հայրական սերը. և եթէ կատարաւ բավարարութիւն չգտաք ու դեռ կշարունակեք գոյություն ունենալ անջատող վիճը, այս հետեւանքն է այն պարագաներուն, որոնք կհետապնդեն անձնական շահեր ու կփորձեն շարադետ քաղաքական ցանցի մեջ առնել, մեր ժողովուրդի զավակներին ընելու համար վարձկաններ օտարներու ծառայության, և հակառակ մեր ժողովուրդի և Եկեղեցիի հարազատ շահերուն: Սակայն և այնպէս, մենք հավատացած ենք, որ համագործակցութիւնը տկարացնող այս պառակտումները շուտով կվերանան և գաղութայնորդ մեջ հայ ժողովուրդը, հեռու Մայր Նրկերէն, ինչ որ ալ ըլլան անհատական տեսակետները ընկերային խնդիրներու մասին, պիտի միավորվի Մայրենի

Եկեղեցիին և դպրոցներու շուրջ, կատարելու համար նվիրական պարտականության ամենն կենսականը՝ հայ ժողովուրդը պահպանել ու ներկայացնել որպէս ազգային ամբողջություն, առնելով անունդի և ուժի առատ ճարակ Մայր Հայրենիք Սովետական Հայաստանի շարունակական նվաճումներէն:

Ողջունելով այս հորելայնը, կմատուցանենք Ձերդ Վեհափառության՝ ողմանահայության անվերապահ համակրանքն ու խոնարհ որդիական սերը և կմաղթենք արեւատություն և առողջություն, ի խաղաղությամբ, շարունակելու Ձեր եկեղեցանկեր և հայրենամիլ բարի գործերը, ի շահ Հայաստանայց Եկեղեցւոյ և հանսասանություն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի:

Մանոթ մտավորական և բազմալատակ պատմաբան-բանասեր պր. Արշակ Ալպոյանը իր բովանդակալից ողջույնի խոսքին մեջ կանգ առաւ մանավանդ Սփյուռքի պայմաններում ապրող հայ ժողովուրդը ձուլումից փրկելու անհրաժեշտության և միջոցների վրա:

«Հայ Ազգին ամենն կարեւոր հատկանիշներն մեկը եղած է իր տոկալու կարողությունը, հակառակ բոլոր աննպաստ պայմաններուն, որոնցմով շրջապատված էր անցյալին մեջ»:

Մեր գոյության տեսականության մեջ, մասնավորապէս վերջին վեց հարյուր տարիներու ընթացքին, ամենակարեւոր դերը կատարած է Հայ Եկեղեցին, որ պահպանած է հայ լեզուն և հայ գրականութիւնը և հայ մշակութիւն բոլոր մյուս տարրերը, և որքան հնարավոր եղած է պահած է Հայ Ազգին գոյութիւնը, որ վտանգված էր, ձուլման վտանգին ենթարկված ըլլալով:

Այսօր, ջնտրհիվ խորհրդային Հայաստանի Հանրապետության, Հայաստանի մեջ հայ Ազգին որեւէ վտանգ չսպառնար և գոյութիւն չունի ձուլումի և այլասերումի հարցը և Հայ Եկեղեցին իր հոգեւոր և բարոյական գործը կրնա կատարել անվրդով, պետական պաշտպանութեան տակ:

Հիմա Հայ Ազգին վտանգի տակ գտնվող մասը կկազմեն արտասահմանի հայությունը, Հայ Եկեղեցին ուրեմն արտասահմանի մեջ տանի կատարելիք կարեւոր դեր մը, վասնզի արտասահմանի հայերը կգտնվին հայութենէն ուժանալու վտանգին տակ:

Արտասահմանի հայերը հետեւաբար մեծ տնկալութիւններ ունին Էջմիածնէն և ուրախ են տեսնելով, որ Վեհափառ Վազգէն Ա. Կաթողիկոս ինչ ջանքեր կթափեն Եկեղեցին վերանորոգելու, որպէսզի ան ձեռնհաս ըլլա իր դերը կատարելու և փրկելու արտասահմանի հայերը կորուստն:

Ս. Էջմիածին պետք է ըլլա հոգևոր ներշնչարան մը արտասահմանի հայության համար և միևնույն ատեն կապ մը՝ հայերը զտղելու համար Հայաստանի և Հայ Եկեղեցւոյ կեդրոնին հետ:

Ուրեմն կեցցեն՝ Վեհափառ Վաղգեն Ա Կաթողիկոս և Խորհրդային Հայաստան, որ միասին ապահովեն հայոց ապագան և հայերը հայ պահեն:

Հոգևոր ճիմարանի փոխ-տեսուչ հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ վարդապետ Անրաբյանը ընդունելության ժամանակ խոսեց հետևյալ գեղեցիկ և բովանդակալից ճառը.

Ժայռահեղ ավանդապահության և եկեղեցաշեն ոգու, Ձերդ Վեհափառության շքնիրկող սկզբունքայնության և մանավանդ Ձեր բարձր բարոյականության օժտվածությամբ, Կույր պիտի լինել շտեմանելու համար այն բոլոր նվաճումները, որոնք կատարվել են Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մեջ, իբրև քանդակ ու մարմար, Կույր պիտի լինել և հոգւով, շտեմանելու համար նաև հոգեկան ու բարոյական այն վերածնունդը, որ կատարվել է Մայր Աթոռի միաբանության յուրաքանչյուր անհատի մեջ և Հոգևոր ճիմարանի յուրաքանչյուր ուսանողի հոգում:

ՊՐ. ՆՈՒՊԱՐ ԿՅՈՒՊԵՆԿՅԱՆԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ ԵՐԳՁԱՆՄԵՐԻ ՀԵՏ

«Շատ սիրելի Վեհափառ Հայրապետ».

Այսօրվա արտակարգորեն խորհրդավոր և նույնչափ էլ հուզիչ արարողություններն ու խոսքերը Ձեզ բերում են հայ ժողովրդի սրտի անհուն երախտագիտությունը:

Ձեր կյանքի յուրաքանչյուր ականթարթը մեկ օղակն է այն աղամանդակու մանյակի, որը կազմում է ոսկետառ պատմությունը Ձեր եռամյա գործունեության և Մայր Աթոռի հրաշափառ զարթոնքի: Այդ մանյակի մեծ մի օղակը իր բյուրեղյա պարզության մեջ արտացոլում է այն բոլորը, ինչը նվաճվել է շնորհիվ Ձերդ Վեհափառության կասեի

Մենք բաժանելով Ձեր հոգեկան տվյալ տանքները, խորունկ ցավով ենք վերհիշում, որ մեր Եկեղեցու նկատմամբ ուխտագրուծ և կործանարար գործունեություն է ծավալվել: Սակայն, եթե այսօր քաղաքական աննպաստ կացությունը հնարավորություն է տալիս որոշ փոքրողիների խաղալու համար, կամ ավելի շուտ կրկնելու համար իրենց խաղերը Եկեղեցու դեմ, այդ դեռևս ոչնչով չի խաթարում Ձերդ Վեհափառության հայրենանվեր, անձնավեր և եկեղեցաշեն գործունեության վեհությունը: Աստված միայն գիտն՝ եթե Լուսավորչի հնադարյան Գահը իր վրա շտեմանար Ձերդ

Վեհափառութեանը, ինչպիսիքն էլ իրենք Հայաստանյայց Եկեղեցու ճակատագիրը: Ահա այս համոզմունքը, այս անհաճանք հավատը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբանութեանը թելա-Աթոռ Ս. Էջմիածնի ու կրկին անգամ հավատաց-դրում է կրկին ու կրկին անգամ հայ ժողովրդին, նեւ Ձեզ և Ձեզանով նաև ողջ հայ ժողովրդին, որ նա անասան է իր ուխտի և երգման մեջ և անձնվիրաբար կրնակալիս հետևում է ազգ-օգուտ, եկեղեցաշէն և հայրենանվեր գործու-նեութեան:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Հոգևոր Ծնմա-րանի ուսանողութիւնը այսօր ինձ աղբրսել է բերելու համար իրենց մատաղ, իրենց մատ-դաշ հոգուլավագույն զգացումները ոչ միայն իրեն Հայոց Հայրապետի, այլ մանաւանդ իրեն իրենց ուսուցչապետի: Եվ համոզե-ցին ինձ կրկին անգամ հավաստիացնել Ձեզ բոլորի առաջ, որ իրենք իրենց հոգին պիտի նվիրաբերեն Ձեր գործին, որ իրենք իրենց կյանքը պիտի ընծա բերեն հայրենաշինու-թյան գործի համար, որ իրենք պիտի լինեն այն, ինչ որ եղել են մեր երբեմնի մեծ վար-դապետները:

Սան-Պաուլոյի արժանապատիվ Տ. Եղեմիկ ավագ քահանա Վարդանյանը իր ողջույնի խոսքի մեջ գրել էր.

Վեհափառ Տեք.

Հարավային ամերիկահայոց Ձերդ Վեհա-փառութեան արժանավոր պատվիրակը՝ գե-րաշնորհ Տ. Սիրոն արքեպիսկոպոս Մանուկ-յանը, իր կամքն անկախ պատճառներով, այս անգամ չկարողացավ ներկա գտնվել Ձերդ Վեհափառութեան բարեբաստիկ ծննդ-դյան հիսնամյակի և զահակալութեան եր-րորդ տարեդարձին առթիվ կազմակերպված այս փառավոր հանդիսակատարութեանց, ու ինձի, Հայաստանյայց Եկեղեցվո համեստ մեկ սպասավորին, Մայր Աթոռի, լուսավոր-չակերտ Ս. Էջմիածնին ցմահ հավատարիմ ծառային հանձնեց Ձերդ Վեհափառութեան Ս. Աջը համբուրելու և իր շնորհավորութիւն-ներն ու հարգանքները մատուցելու պատիվը:

Վեհափառ Տեք.

Ձերդ Սրբութեան և այսքան բարձրաստի-ճան հոգևորականներու, պետական ներկա-յացուցիչներու և մտավորականներու ներկա-յութեան, ինձ պես պարզ քահանայի մը կողմէ խոսք առնելը ինքնին հանդգնութիւն մըն է, բայց կհուսամ, թե Ձերդ Վեհափա-ռութիւնը պիտի ներե իր զավակի այս հա-մարձակութիւնը, որ կուզա Ձեզ հանդեպ ա-նոր զգացած խորունկ հարգանքն:

Մովբերով ու ցամաքներով բաժնված, հա-զարավոր մղոններով հեռու, Հարավային Ամերիկայի մեծագոյն ու փառավոր երկրեն՝ Բրազիլիային կուգամ, ուր կապրի թվով

փոքր, բայց պատվական հայերի կազմված հաղուծ մը: Հայրենակարոտ այդ ժողո-վուրդը ինձի պարտականութիւն տված է, մեր սիրելի Հայրենիքի Սուրբ Հողը համբու-րելն վերջ, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայ-րապետի Ս. Աջն ալ համբուրել: Անոնք այդ համբուրին մեջ դրած են իրենց հայրենա-սիրական ու որդիական ամբողջ սերն ու հարգանքը: Բրազիլիայի ամբողջ հայերը, մեկ սիրտ մեկ հոգի, կաղոթեն, որ բարձր-յալն Աստված անխախտ պահէ իրենց Մայր Հայրենիքն ու անոր կենսունակ և շինարար Հանրապետութիւնը, պայծառ ու անասան պահէ մեր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը առողջ, երջանիկ, ու երկար կյանք պարգևէ մեր արժանավոր Հայրապետին, Ամենայն Հա-յոց Վեհափառ Կաթողիկոսին:

Հայաստանն դուրս չլիլող հայ մը բնալ չի կրնար ըմբռնել ուժգնութիւնը այն կրա-կին, որ կայրն օտարութեան մեջ տվալտող հայերու սրտերը, չի կրնար ըմբռնել այն սրբազան ոգևորութիւնը, որ կունենա առա-ջին անգամ ըլլալով իր Մայրենի Ս. Հողը համբուրելու բախտավորութիւնը՝ Պանեղող վտարանդի հայը, չի կրնար չափել ուժգնու-թիւնը այն անսահման ոգևորութեան, երբ ան իր աշքերով կտեսնէ մեր շենշող Հայրե-նիքի մտքն լանցած հառաչդիմութիւնը, չի կրնար ըմբռնել հիացմունքի այն աստիճա-նը, որ ան կունենա քի Մայր Հայրենիքը կերտող եղբայրներու և քույրերու հանդեպ, որոնց քրտինքներու մեջն են ծնած է այս ապ-շնչող հառաչդիմութիւնը, չի կրնար ըմբռնել այն խորունկ երախտագիտութիւ-նը, որ անոնք կզգան մեր Հայրենիքի իմաս-տուն, հանճարեղ ու շրջահայաց Պետութեան հանդեպ, որ այնքան ձեռնհասութեամբ կկառավարէ մեր երկիրը ու արդյունավոր կդարձնէ մեր եղբայրներու ու քույրերու թափած քրտինքները, չի կրնար ըմբռնել չեքմութիւնը ուրախութեան այն արցունք-ներուն, որոնք կլեցնեն անոնց աշքերը, երբ կտեսնեն մեր լուսավորչակերտ Ս. Էջ-միածնի, հայու անխորտակելի և անխախտ հավատքի խորհրդանշը եղող Մայր Աթոռի վերածնունդն ու հառաչդիմութիւնը, չի կրնար ըմբռնել որդիական սիրտ ու հարգան-քի այն խորութիւնը, որ անոնք կզգան հան-դեպ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապե-տին, որու իմաստութեան ու ժրաշան գոր-ծունեութեան շնորհիվ կվերածնի ու կհառաչ-դիմէ մեր հոգևոր կյանքը:

Վեհափառ Տեք.

Մեր պապերը, դարեր շարունակ, ազա-տութիւն երազեցին ու այդ կարոտով ալ մեռան, քսկ այսօր արտասահմանի հայու-թիւնը իր ազատ Հայրենիքը փոխադրվի կե-

րազե, ու այդ կարոտով ալ կմաշի: Բրազիլիո ամբողջ հայությունը, առանց բացառության, նույնպես հայրենասեր է. անըմբռնած է խաղաղության արժեքը և միասիրտ ու միաբերան կաղոթե, որ բարձրալն Աստված աշխարհին տա խաղաղություն, ազգերու մեջ ղորացնե եղբայրության զգա-

խոր հավատքով վերաշինության սրբազան աշխատանքին լծված մեր եղբայրներն ու քույրերը, կեցցե՛ ու հավետ ապրի ու անսասան մնա հայու անխորտակելի հավատքին աղբյուրն ու խորհրդանիշը եղող լուսավորչակերտ Ս. Էջմիածինը, կեցցե՛ և իր գահակալության հիսնամյակը տոնելու շալի

ՆԿԱՐԻՉ ԳՐԻԳՈՐ ՇԻՆՅԱՆԸ ՀՐԱԺԵՇՏ Է ԱՌՆՈՒՄ ՎԵՀԱՓԱՌԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՑ

ցումը, իսկ այդ խաղաղութենեն ու եղբայրական զգացումներեն կախված է ինչպես բոլոր ազգերու, նույնպես և մեր Ազգի երազներու իրականացումը, բարգավաճումն ու երջանկությունը:

Կեցցե՛ մեր երիտասարդ ու ծաղկալ Սովետական Հայաստանը, կեցցե՛ն մեր Հայրենիքի իմաստուն ղեկավարները, կեցցե՛ն

շատ ապրի Ամենայն Հայոց արժանընտիր Հայրապետը:

Վեհափա՛ռ Տեր.

Հայրենակարոտ բրազիլահայերու անունով, խոնարհաբար կխնդրեմ Ձերդ Վեհափառութենեն, որ հաճիք հիշել մեզ Ձեր սուրբ աղոթքներուն մեջ. օրհնեցե՛ք մեզ, Վեհափառ

փա՛ն Տեր, մենք Ձերդ Սրբության օրհնություններուն պետք ունինք»:

Ամերիկահայ Ազգային խորհրդի նախագահ պր. Օզսեն Մարյանը, շնորհավորելով Վեհափառ Հայրապետի ծննդյան հիսնամյակը և գահակալության երրորդ տարեդարձը ի դիմաց Ամերիկահայ Ազգային խորհրդի, իր ելույթում ասաց.

«Վեհափա՛ն Տեր.

Այս նվիրական պահուն ինձի համար մեծ պատիվ և հաճույք է բոլոր ամերիկահայերու կողմից ներկա գտնվել այս ճոխ ճաշկերույթին, հայրենական այս շքեղ դահլիճին մեջ, և քաղցր պարտականությունը ունենալ շնորհավորելու Ձերդ Սրբության ծննդյան հիսնամյակը և գահակալության երրորդ տարեդարձը:

Կարճ պիտի խոսիմ, բայց այդ սեղմ բաներում մեջ Ձերդ Վեհափառությունը կարող է գտնել ամերիկահայոց որդիական սերն ու նվիրումը, անվերապահ և հավիտենական հնազանդությամբ և գործակցությամբ Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցիին հետ:

Մենք հպարտ ենք Սովետական Հայաստանով: Սովետական Հայաստանը Մայր Հայրենիքն է համայն հայության: Հպարտ ենք նաև մեր ազգընտիր ու շինարար Վեհափառով՝ Նորին Ս. Օծություն Վազգեն Ա Կաթողիկոսով, որովհետև Ան փրապես հայրենասեր է, հայրենաշուն է և իր այդ արարքներով իսկապես որ Վեհափառ է, վեհ է իր փառքին մեջ:

Ուրախացանք տեսնելով, որ մեր սիրելի Հայրապետը կապրի իր ժողովուրդով, անոր հետ ու անոր համար: Ասոր մեկ գեղեցիկ ապացույցն էր իր հովվապետական այցելությունը Սփյուռքի հայության մեկ կարևոր մասին, երբ մոտեն շփվեցավ ու ծանոթացավ Միջին Արևելքի, Արևմտյան Եվրոպայի լայնատարած հորիզոններուն վրա սփռված, երբեմն պանդուխտի երջանկությամբ, հաճախ պանդուխտի դժվարություններով պաշարված իր հոտը մխրթարեց, մխրթարվեցավ և լայն հեռանկարներու ոգեշնչող լուսի տակ վերադարձավ Մայր Աթոռ:

Մենք՝ ամերիկահայերս, կսիրենք հուսալ, որ նման շնորհաբեր այցելություն մը կտրվի նաև մեզ:

Մենք խաղաղություն կմաղթենք ամբողջ աշխարհի համար: Այդ խաղաղության միջոցով է, որ փոքրիկ Սովետական Հայաստանը պիտի կարողանա աճիլ ու դառնալ իսկապես Մայր Հայրենիք բոլոր հայության համար, ի մի խմբելով Սփյուռքի տարազիր հայությունը և իրականացնելով հայ ժողո-

վուրդի դարավոր հույսերն ու արդար բաղձանքները:

Վեհափա՛ն Տեր.

Թույլ տվեք, որ իմ ձայնը միացնեմ Ձերդ Սրբության համար արեւատություն և երկար կյանք հայցողներու ձայնին, մաղթեմ հաջողություն և բարօրություն ի փառս մեր Ս. Եկեղեցիին և Մայր Հայրենիքին և բանաստեղծի-հետ-կրկնեմ.

«Ձեր շուրջ միշտ և համապալ

Մեր գլխիցը անպակաս»:

Պաշտոնական ընդունելության ժամանակ խոսք առավ նաև Բեյրութի «Ներիտասարդ հայունի» պարբերաթերթի խմբագիր և ծանոթ հասարակական գործիչ ու մտավորական տիկին Սիրաճ-Սեզա Քյուսեյլյանը.

«Սիրելի՛ և թանկագին Վեհափառ.

Թեև վերջինը, բայց կվստահեցնեմ Ձեզ, թե ոչ ամենափոքրն եմ Ձերդ Վեհափառության զինվորագրյալներին:

Գիտեմ, կիրանանը խոցած է Ձերդ Վեհափառության հայրական սիրտը, բայց այդ դիտումնավոր չէ եղած: Ես կխոստանամ բոլորի անունեն, որ մենք կրուժենք ակամա հասցված այդ խոցը Ձերդ Սրբության սրտին, որ խոցն ու վիշտն է ոչ միայն Հայաստանյայց Եկեղեցվու, այլ ամբողջ հայության: Դուք շատ շուտով հպարտ կըլլաք լիբանանցի Ձեր հոգեհատոր ժողովուրդով:

Չարագործությունը եթե մեծ է, անոր հաջորդող զղջումն ալ նույնքան մեծ և խորունկ կըլլա: Թեև լիազորված չեմ կիրանանի հայության անունով խոսելու, բայց վստահ եմ, որ անոնք ալ ունին իմ սրտի և մտքի պես սիրտ ու միտք, անոր համար ամբողջ զադուրթի անունեն համարձակաձայն կրնամ հայտարարել, նույնիսկ հերձվածող, մոտորյալ խմբակի անունեն, որ ես, ի դիմաց կիրանանի հայության, երջանկություն և հաջողություն կմաղթեմ Ձերդ Սրբության:

Միասնական այս ոգին, որ կտիրե այստեղ, հայրենական այս շքեղ դահլիճին մեջ, զողելով Սփյուռքի բոլոր հայերը Մայր Հայրենիքի մեջ ազատ և իրեն հայ ապրող իրենց քույրերուն և եղբայրներուն հետ, ինձի համարձակություն կուտա՝ լավատես և քաջ ըլլալ:

Վեհափա՛ն Տեր, հաջորդ տարին թող ներկա պատգամը հուշի վերածված ըլլա հայ ժողովուրդի միասնությամբ և Մայր Հայրենիքի մեջ ապրող հայ ժողովուրդի երջանկությամբ»:

Արգենտինայում հրապարակվող «Հայ Մամուլ» թերթի խմբագիր պր. Գրիգոր Կյունեյանն իր ելույթում ասաց.

«Արժանտինի մեջ հաստատված մեծամասնությամբ կիլիկեցի հայերու անունեն

կողջունեմ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռի Գահակալ Նորին Ս. Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա ազգընտիր Հայրապետը՝ Իր ծննդյան հիսնամյա և դահակալության երրորդ տարեդարձի առթիվ:

Այս սեղանը պատմական է: Ան կխորհրդանշե Մայր Հայրենիքի և Սփյուռքի հայու-

ժարավի է: Այդ է պատճառը, որ խաղաղությունը պաշտպանողները թանկ ու սիրելի են հատկապես տառապած հայ ժողովուրդի զավակներուն համար:

Արժանտինի հայությունը հոգով և սրբտով կապված է Ս. Էջմիածնի հետ շատ մը պատճառներով, որոնցմե մեկն է նաև այն,

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐՁԻ Ա ԿԱՐԳԻ ՈՍԿՅԱՆ
ԱՂԱՄԱՆԻԱԿՈՒՌ ՇՔԱՆՇԱՆՈՎ ԶԱՐԴԱՐՈՒՄ Է ՊՐ. ԵՐՎԱՆԻ
ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԻ ԿՈՌԵՓԸ

թյան միասնությունը Ս. Էջմիածնի և Մայր Հայրենիքի՝ Սովետական Հայաստանի հետ: Սովետական Հայաստանը, իբրև մեկ անդամը Սովետական մեծ Միության, խաղաղության միջնաբերդն է: Աշխարհի մեջ տարաբերդնված հայ ժողովուրդը խաղաղության

որ Ս. Էջմիածինը խաղաղություն կմաղթե համայն աշխարհին: Խաղաղություն կմաղթենք մենք բոլորս, որովհետև միայն խաղաղության մեջ կարելի է իսկապես ստեղծել, վերաշինել և ձեռք բերել հայ ժողովուրդ:

դի հողմացրիվ եղած որդիներու մեկտեղու-
մը իր Հայրենի շողերուն վրա:

Մեր եկեղեցական կյանքին մեջ ժամա-
նակավոր ճեղքվածքներ կան: Անոնք խորթ և
զրպսե պարտադրված երևույթներ են: Չենք
կրնար ըսել, թե Հայ Եկեղեցիի նավը սան-
ձազերծ փոթորկի բռնված է: Մենք կզգանք,
կհավատանք, որ մեր Եկեղեցիին կենսունակ
է, միաձուլ է և ի վիճակի՝ հաղթահարելու
իր ծոցին մեջ խլրտացող բոլոր մեր մարդոց ոչ
հայկական գործունեությունը: Կրնանք այդ
ներքին դժվարություններուն ալ հաղթել, Եթե
ունենանք խաղաղություն: Մենք կհավա-
տանք, որ Հայ Եկեղեցիի ծոցին մեջ գոյա-
ցած հերձվածք երկար չի կրնար տևել, եթե
խաղաղություն տիրե աշխարհի մեջ:

Կյուպենկյան հաստատության ներկայա-
ցուցիչ և ֆարիզի համալսարանի ճարտարա-
պետության ֆակուլտետի դասախոս պր. Եդ-
վարդ Ուրունյանը ասաց, որ ինքն այսպիսի
բազմաժողով և բազմատաղանդ մի հավա-
քովի առջև խոսելու համարձակությունը՝
չունի, մանավանդ երբ «Մեր մեջ ունինք Կյուպ-
ենկյանի հարազատը՝ իր զավակը: «Ես
տեսա՝, — շարունակեց պր. Ուրունյանը, —
երկրորդ անգամ ըլլալով, իմ ճարտարապետ
եղբայրներու նվաճումները, տեսա մեր շինա-
րար Վեհափառ Հայրապետի գործը, տեսա
Հայաստանի շինարարությունը: Ուստի բա-
ժակն կբարձրացնեմ Հայ Եկեղեցիի փառքին,
հարատևության և Հայ Հայրենիքի անմահու-
թյան համար:

«Երբ ցանկանում եմ Վեհափառ Հայրապե-
տի ծննդյան հիսնամյակի և զահակալության
երրորդ տարեդարձի առթիվ երկու խոսք ա-
սել որպես առաջնորդական տեղապահ
Աղբբեջանի հայոց թեմի և որպես Մայր
Աթոռի միաբանության Բենիամինը, — ասաց
հոգեւորդ Տ. Տիրայր վարդապետ Մարտիկ-
յանը, — միտքս է գալիս Պողոս առաքյալի
հետեյալ խոսքը. «Ընթանալ, ամենեքին ըն-
թանալ, բայց մի ոք առնու զյաղթութեանն
պատկ» (Ա. Կորնթ. Ի 24): Ձեր կյանքը անընդ-
հատ ընթանալ է եղել: Դուք, ընտանեկան
խոնարհ հարկից մինչև վարդապետական
աստիճանը, ապա և մինչև Լուսավորչի Ս.
Գահը, ընթացել եք միշտ հավատով, անսահ-
ման լավատեսությամբ և վստահությամբ ու
եռանդով, Ձեր ապագայի նկատմամբ վառ
հույսերով: Շատերն են ընթացել և ընթ-
անում» են, սակայն դժվարության ճանա-
պարհին՝ կես ճանապարհից դառնում են
հետ, հազիվ իրենց ձեռքը դրած մաճի վրա:
Սակայն Դուք ընթացել եք միշտ առաջ և
արժանացել փառքի պսակին: Ձեր կտրծը
այսօր զարդարվում է փառքի պսակով, որով-
հետև Դուք երկարատև գործունեություն ու-
նեք և այսօր Ձեր սիրելի միաբանությունը,

Ձեր հավատացյալ Ժողովուրդը և Ձեզ սիրող
բարեկամները կգան իրենց բոցավառ սրտե-
րը դնելու Ձեր շինող և շինարար Հայրա-
պետի կրծքին, որպես անթառամ պսակ:

Մենք Ձեզ հետ ենք, Վեհափառ Տեմ, և
միշտ պիտի լինենք Ձեզ հետ, և Դուք մի
գեղեցիկ օր իրավամբ պիտի հայտարարեք
Ձեր հավատացյալ Ժողովուրդին, մեզ ցույց
տալով նրան. «Ահա Ես և մանկունք իմ»:
Ընտանիքի համար մեծագույն պսակը զա-
վակն է: Եվ մենք, Ձեր որդիները, պիտի աշ-
վակն է: Եվ մենք, Ձեր սիրող սրտին:

Դուք, որպես «զօրագլուխ առաքինաց»,
պիտի առաջնորդեք մեզ դեպի աշխատանք
և մենք, Ձեր ղեկավարությամբ, պիտի աշ-
խատենք նորանոր պսակներ, հաղթանակներ
ձեռք բերել Մայր Աթոռի պայծառության և
Ձերդ Վեհափառության փառքի համար:

Սիրուհւոջայ սիրված բանաստեղծ պր.
Վահե-Վանյանը իր տղջուկի ջերմ խոսքերի
մեջ ասաց.

«Վեհափառ Տեմ.

Ձեր երջանկաբեր ծննդյան հիսնամյա
հոբելյանին և զահակալության երրորդ տա-
րեդարձին բարեբաստիկ առթիվ, կխնդրեմ
ընդունիլ՝ անայլալ հարգանքիս ու հաց-
մունքիս հետ՝ արեւատ կյանքի ու բազմա-
դյուն հովվապետության իմ սրտագին մաղ-
թանքներս:

Ս. Էջմիածնի սրբավանդ Տաճարեն ներս և
անոր խնկարույր խորանին առջև հոգևին
մասնակից եղա այն սրտաբովա տոնակա-
տարություն, ուր Ազգը, Հայրենիքն ու Եկե-
ղեցին միացան իրենց սիրույն ու հար-
գանքին մեջ՝ հանդեպ իրենց լուսաժառանգ
ու լուսաբաշխ Հայրապետին:

Տեսա ջահազարդ խորանը Մայր Տաճա-
րին, ուր երախտագետ հավատացյալներու
բազմությունը կզարդ իր վերև հրճվագին
ներկալությունը Հայաստանյայց Եկեղեցի
պայծառառուն հայրապետներու հոգիին,
միասնաբար ողջունելու նոր Լուսարարը Լու-
սավորչի կանթեղին:

Ցավով ու սրտմտությամբ կմտածեմ սա-
կա՞ն, թե անխառն չէ ցնծությունը Ուստյա-
լին, ինչպես ուխտավորներուն, որովհետև
այս օրերուն վերավոր է սիրտը Հայ Ազգին
ու Եկեղեցիին՝ անուպա այն հարվածներին,
որոնք անխառն մտեղնություն մը տրվե-
ցան ու կտրվին՝ մարդու կոշտմին ու հայ
անունին անարժան մոլորյալներու սև ձեռ-
քերով:

Ձերդ Վեհափառության ընծայված մեծա-
րանքի այս համազգային արտահայտության
մեջ ես կտեսնեմ նաև միակամ դատապար-
տությունը անո՞նց, որ դավեցին ու կշարու-
նակեն դավիլ ընդդեմ Ազգին ու Եկեղեցիին
միասնականության, վաճառելով իրենց խիղ:

ճը երեսոն արծաթի: Կհավատամ նույն ատեն, թե Ձեր իմաստությունն ու անվերածելի սրբություններուն հավատարիմ մեր ժողովուրդին կամքը պիտի հաջողին զգաստացնել գոնե անո՛նք, որ իրենց մեջ կկրեն դեռ նշույլ մը հայ հոգիեն, ու պիտի վերադարձնեն զանոնք գիրկը հայության և անոր հոգևոր մայր Ս. Էջմիածնին: Իսկ անոնցմե ո՛վ

Հայրենիքին, հովանիին տակ հայ հարազատ Պետության ու մեծաշնորհ ջանքերովը մեր առաքելատիպ հայրապետներուն, որոնց արժանավոր շառավիղը կողջունեմ Ձեր խորահավատ անձին մեջ:

Որդիական ակնածանքով ու հավատարմության անդառնալի ուխտով կմատչիմ ի համբույր Ձեր Սուրբ Աջին»:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏՐ ԱՐՄԱՐՅԱ ՀԻՇԱՏԱԿ ԱՓՍԵ Է ԼՎԻՐՈՒՄ
ՊՐ. ԵՐՎԱՆԻ ՀՅՈՒՍԻՍՅԱՆԻՆ

որ համառի մնալ իր մոլորության մեջ, պիտի դառնա փոշի՝ ժամանակի հովին դեմ: Էջմիածինը, որպես միաձուլլ էությունը հայության հավատքին, մնացեր է ու կմնա անսասան, Արարատին պես, ու կպայծառանա հավենո՝ ծոցին մեջ մեր վերածաղկող

«Նաիրի» շաքաթաթերթի խմբագիր բանաստեղծ պր. Անդրանիկ Մառուկյանը ընդունելության ժամանակ խոսք առնելով, ասաց հետևյալը.

«Առիթը հանդիսավոր է, բայց պիտի ջանամ որ իմ խոսքս ոչինչ ունենա հանդիսա-

կան: Կանգնած ենք ահա տասնվեց անգամ հարյուրամյա մեր սրբատեղիին մեջ, երջանիկ հուզումով և նախանձեղի բախտավորությանը, ու միակ արժանավոր կերպը՝ որով կրնանք երախտահատույց ըլլալ, ամեն մեկումս շնորհված այս բախտին և պատվին համար, անկեղծությամբ և հանդեպ մեր Վեհափառ հյուրընկալին և մանավանդ մեր իսկ խղճին:

Ուրեմն թույլ տվեք հիշեցնել կարգ մը ճշմարտություններ:

Աշխարհը բաժնված է երկու ճակատների, երկու հոսանքներու, երկու գաղափարախոսություններու: Մենք չբաժնեցինք աշխարհը երկու մասի: Բայց մեր տաժանելի ճակատագիրը դասավորեց այնպես, որ մեր ժողովուրդին կեսը ապրի այստեղ, Հայրենիքին մեջ, և մյուս կեսը մնա այնտեղ, Հայրենիքեն դուրս, ենթակա տարբեր ուժերու, աշխարհագրական և քաղաքական տարբեր պայմաններու ազդեցությանը: Անժխտելի և պայծառ իրականություն է այլևս Հայրենիքը այստեղ, բայց նվազ շոշափելի փաստ չէ նաև Սփյուռքը իր մոռյալ իրականությամբ: Հայրենիքը գտած է իր ճամբան, հստակ, որոշ և անսայթաք իր ուղին: Սփյուռքը բաժնեղված է Հայրենիքեն ու բաժանված ինքնիր մեջ: Կոտորակված և տարտղնված հայությունը կպահե դեռ միացման միակ կետ մը, հոգեկան կամոնը մը՝ շնորհիվ Ս. Էջմիածնի: Արդ, բոլոր գիտակից հայերուն նվիրական պարտքն է պահել Էջմիածինը իր պատմական դերին և նվիրական կոչումին մեջ: Հարգել, սիրել և պաշտպանել՝ բովանդակ հայությունը հավաքական ապրումի մեջ պահող այս սուրբ հաստատությունը: Ըսած է մեկը. «Վերցուր Արարատը՝ Հայաստանը կփրկի»: Կավելցնենք. «Վերցուր Էջմիածինը՝ հայ հոգին կմեռնի»:

Հետևաբար, մեր դժբախտ պայմաններուն և թշվառ վիճերուն մեջ Էջմիածինը կոչմ մը չէ, այլ՝ կողմնացույց մը, պատենջ մը չէ ուրիշ պատենջի մը դեմ՝ այլ հոգեկան ամբողջ հավաքական մեր ապրումներուն, փաստաբան մը չէ ի պաշտպանություն ճակատի մը՝ այլ գերագույն դատավորը բոլոր ճակատներեն վեր ու ճակատներուն վերև, և վերջապես՝ Էջմիածինը Հայրենիքը չէ ընդդեմ Սփյուռքին՝ այլ բովանդակ հայությունը ընդդրկող ոգեկան ծիածան մը՝ ի սփյուռս աշխարհի և ի Մայր Երկրի:

Ու մենք, որ եկած ենք ողջունելու տարեդարձը արդեն իսկ հիսնամյա, բայց իր հանգամանքին համար դեռ երիտասարդ Գահակալ Ս. Էջմիածնի, գիտանք անաղարտ և մաքուր պահել իրմե մեզի փոխանցվող ներշնչումը և մեզի հետ տանինք արտա-

սահման իր խոսքերն ու զգացումներն՝ Մեռնի պես սուրբ և լույսի պես անբիծ:

Եվ ի՞նչ կթելադրե մեզի Վեհափառը, և ի՞նչ կթելադրեն ահավասիկ մեր Պետության ներկայացուցիչները, որ կբաժնին իր շուրջ: Ոչ ոք կպատվիրե մեզի՝ որ երթանք արտասահման և պաշտպանենք Հայրենիքն ու Էջմիածինը իրար բզկտելով և օրնիրոն իրարու դեմ նիդակ ճոճելով: Վազգեն Վեհափառը և մեր Պետության ղեկավարները ուրիշ բան չեն ցանկար Սփյուռքի հայութենին, եթե ոչ մեր խաղաղությունը, հաշտ ու ներդաշնակ կենցաղը, մեր սերը Հայրենիքին հանդեպ ու Հայրենիքին սերը մեզի համար: Այսպես կըսեն իրենց հանդիսավոր խոսքով, այսպես կըսեն հրապարակի վրա, մտերմություն մեջ, պաշտոնապես թե անպաշտոն:

Տանինք ուրեմն մեզի հետ իրենցմե մեզի փոխանցված այս ազնիվ և ազնվացնող ներշնչումը, հայրենասիրական այս ջերմ ու վարակիչ պահ: Մենք շատ վեճեր և ճշմարտ պայքարներ ունինք այնտեղ: Երբեմն դպրոցի մը շուրջ, եկեղեցիի մը կամ ակումբի մը շուրջ, թաղականի մը կամ երեսփոխանի մը հաշվույն: Այդ բոլորը կկազմեն հայրենագործ կազմակերպչական մեր առօրյան, այդ բոլորը կկազմեն հայրենագործ մարդու մեր արատը, ու չընենք այնպես, որ սուրբ բաներ և սրբազան խորհրդանիշներ տրորվին ու լրջվին, մեր անսուրբ պայքարներուն և անհեթեթ տագնապնդումն մեջ:

Կրնանք իրարու դեմ ցցվելու բազում պատճառներ ունենալ, և մեր ուժերեն վեր՝ ճակատագրական ստիպողություններ, մնալու այնպես, ինչպես որ հնք: Բայց կա՞ ու կմնա գերագույն պատճառը, նվիրականորեն շքեղ փրողությունը, որ մեզ բոլորս կմշն, ազդովին խոնարհելու ազգային հավիտենական մեր սրբատեղիին առջև, Ս. Էջմիածնի դարավոր խորհուրդին մեջ, Արարատի շուրջին տակ և Օշականի ուխտավայրին այնքան մոտիկ: Ու այս բոլորին մեջ, եկող ու անցնող մահկանացու կաթողիկոսներու անմահ շարանի դեմ, ահավասիկ հերթական ընտրյալը, հստակ, մաքուր, բարի և անուշ մեր Վազգեն Վեհափառը, որուն հիսնամյակին ի հարգանս եկած ենք ծովեր և օվկիանոսներ կտրելով՝ ու մեզի հետ բերելով սերն ու հարգանքը տարագիր հայության: Կատարենք հրապարակով ավանդական մաղթանքը՝ երկար կյանք, ուժ և համբերություն մաղթելով Իրեն, բայց և շնորհանք տանիլ Իրմե լավագույն մասնիկը իր անձնե որպես նշխար արտասահմանի հայության:

Բարեկամ մը ըսավ քիչ առաջ. «Լույս կա մեր Վեհափառին դեմքին վրա»: Կտեսնենք բոլորս այդ լույսը, որ կուգա ձգնիվ արյու-

նի մը և մաքուր ծնունդի մը բնական օրենքով: Այդ լույսը տեսանելի է բոլոր այն աչքերին՝ որոնք կույր չեն, շիլ չեն, ամպամած չեն: Լույսը վիճելի չէ: Լույսը լույս է ու կտեսնենք:

Բայց դիտնա՞նք տեսնել նաև լույսը Վազգեն Վեհափառին հոգիին մեջ: Այդ լույսը կճառագայթի բովանդակ հայության վերև: Հայաստանի մեջ ապրող հայության, աշխարհի բոլոր անկյուններուն մեջ ցրված հայերուն համար, առանց խտրության:

Այստեղ կերած մեր աղն ու հացը արդար պիտի չլլալ երբեք մեզի համար, եթե ուրիշ բան տանինք մեզի հետ Ս. Էջմիածնեն, Վազգեն Վեհափառին և Մայր Հայրենիքեն:

Արարատյան թեմի առաջնորդական փոխանորդ հոգեշնորհ Ս. Վահան վարդապետ Գալամպարյանը, հանուն իր թեմի շնորհավորելով Վեհափառ Հայրապետին, ասաց, որ Արարատյան թեմը, Վեհափառ Հայրապետի ծննդյան հիսնամյա հոբելյանի և գահակալության երրորդ տարեդարձի բարեբաստիկ առիթով, Վեհափառ Հայրապետին նվիրում է «ԶԻ՛» մարկայի հայրենական մի ավտոմեքենա:

Արարատյան թեմի հավատացյալների այս նվերը ընդունվեց որոտադին և ցնծալից ծափահարություններով:

Լիբանանայ ծանոթ մտավորական և հասարակական գործիչ մեր Հրաչ Սեդրակյանը իր ողջույնի խոսքում ծանրացավ Սփյուռքի հայության դեպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը ունեցած հավատարմական զգացմունքների վրա: Նա ասաց.

«Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Վազգեն Ա-ի ծննդյան հիսնամյակի և գահակալության երրորդ տարեդարձի տոնակատարություններու առիթով անհրաժեշտ է մի անգամ ընդմիջտ հավաստիացնել բոլորին, որ արտասահմանի հայությունը, իր բացարձակ մեծամասնությամբ, հավատարմորեն կապված է և կապված կմնա Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Հայրապետության Մայր Աթոռին, կխոնարհի անոր վեհության առջև, կներշնչվի և անկե կստանա իր հոգևոր ու ազգային սնունդը: Ս. Էջմիածինը մեզ համար ոչ միայն Հոգևոր կեդրոն է, այլ նաև ազգապահպանումի ազնվագույն ներշնչաբանը, հույսի և լույսի անսպառ աղբյուրը:

Մենք, արտասահմանի զանազան երկրներու մեջ ցրուցան ապրող հայերս, ձուլման և ազգային կորստի վտանգին դեմ մեր պայքարի ճանապարհին, ուժ և կորով կըստանանք Մայր Աթոռի աստվածարյալ Հովվապետի հորդորներին, կոգնորվինք ու կխանդավառվինք մեր Հայրենիքի՝ Սովետա-

կան Հայաստանի մշակութային, տնտեսական և նյութական նվաճումներին: Մեր հույսն ու ապավինը ունենալով Ս. Էջմիածինն ու Երևանը, առաջ կընթանանք լուսավոր ճանապարհով, հաջողությամբ կհաղթահարենք բոլոր վտանգները և մեր սրտերու մեջ վառ կպահենք հայրենասիրական ազնվագույն զգացումները: Մենք պիտի շարունակենք հայ մնալ նաև ապագային, և այս՝ շնորհիվ Ս. Էջմիածնի բարի հովվության, շնորհիվ մեր Հայրենիքի պետության և ժողովուրդին հերոսական հաջողություններուն:

Մեր սերը Մայր Երկրին և Ս. Էջմիածնին հանդեպ նոր չէ, այլ ամրակուռ, խոր ու գործոն: Մենք Էջմիածինն և Հայրենիքին հավատարիմ ենք և՛ սրտով և՛ մտքով: Մենք այդ սերն ու հավատարմությունը կըմբռնենք որպես ոսկի կամուրջ՝ հայ ժողովուրդի երկու մեծ հատվածներուն՝ Մայր Երկրի և Սփյուռքի հայության միջև: Պատմական շարք մը դեպքերու բերումով, ֆիզիկապես միայն բաժնրված են իրարմե հայության այդ հատվածները: Այդ բաժանումը ժամանակավոր է, որովհետև Մայր Հայրենիքի և Սփյուռքի միջև կա, գոյություն ունի հոգեկան միասնականություն մը: Այնքան ժամանակ, որ գոյություն ունին մեր սրտերուն, մեր մտքերուն, մեր հոգիներուն անխորտակելի փոխադարձ կապերը, մեր անքակտելի միասնականությունը, արտասահմանի մեջ մենք կդիմադրենք դժվարություններու և ամեն տեսակ հարձակումներու, կպահպանենք մեր հայկական գոյությունն ու դիմադիծը: Մեր նպատակը բարի է ու ազնիվ, կուզենք մնալ հայ, ապրիլ որպես հայ:

Հայաստանյայց Եկեղեցվո մեջ այժմ ծագած տառնապը լուրջ է, մտահոգիչ և ցավալի: Բայց այդ տառնապը էապես արհեստական է, հրահրված քաղաքական նպատակներով և զուրկ՝ ազգային, պատմական և իրավական հիմքերի: Մենք հաստատ համոզված ենք, որ հայ ժողովուրդի դեպի Ս. Էջմիածինը ունեցած սիրո և հավատարմության զգացումներու առջև կփշրվին բոլոր արգելքները և Սփյուռքի մեջ կվերականգնվի մեր ազգային-եկեղեցական միասնությունը Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին շուրջ:

Մայր Աթոռը ունի իր արժանավոր գահակալը հանձին Վազգեն Ա Վեհափառ Կաթողիկոսի: Անոր եռամյա իմաստուն գործունեությունը մեծապես բարձրացուց Էջմիածնի հեղինակությունը ի սփյուռս աշխարհի, և մենք որդիական հարգանքով կխոնարհինք Անոր առջև, փափազելով, որ Ան շարունակե մնալ բարի Հովվապետը մեր հավատացյալ ժողովուրդին, միշտ մնա ծաղկազարդ և ամուր:

կամուրջ մը արտասահմանի և Մայր Հայ-
րենիքի միջև:

«Արարատ» թերթի խմբագիր պր. Արսեն
Կիտուրը իր բաժակաճառի մեջ վեր հանելով
Վեհափառ Հայրապետի հոգևոր-մշակութա-
յին, ազգային-եկեղեցական գործունեություն-
ը, ասաց.

«Այսօր իր փայլուն գործունեությամբ Նո-
րին Ս. Օծովյան Վազգեն Ա Ամենայն Հա-
յոց Հայրապետը մեզ կենդանական որպես
մեր ազգային-եկեղեցական նշանավոր դեմ-
բերեն մեկը:

Այսօր խրիմյան Հայրիկին տրված երբեմ-
նի «Արծիվ Վասպուրականի» տիտղոսը վե-
րածված է «Ամենայն Հայոց Արծիվ»-ի:

Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգեն Ա-ը
Սփյուռքի հայության տված իր այցելու-
թյամբ և Հայ եկեղեցվո կազմակերպության
հետ կապված իր ծրագրած հեռանկարներով
ցույց տվավ, որ Ինքը իր առաքելական
բարձրության վրա է՝ հայ ազգային-եկե-
ղեցական միասնականության առնչությամբ:
Ամենայն Հայոց Արծիվը, որպես Ամենայն
Հայոց Կաթողիկոս, իր փողբին ունի Հայրենի
կառավարության բարոյական օժանդակու-
թյունը:

Մենք Նորին Ս. Օծովյան ծրագրային հե-
ռանկարի մեջ կտեսնենք երեք միլիոն հայ
ժողովուրդի միասնացած հավաքականություն-
ը, որ միակ գրավական է հայը դարձնելու
տոկոս և ընդունակ՝ ընդդեմ ամեն տեսակ
և ամեն կողմի եկած հարվածներուն:

Այսօրվան համազգային այս հավաքույ-
թին մեջ կուզեմ տեսնել որոշումներ՝ իրա-
կանացնելու մեր երազը, որով միայն չբա-
ցած և խորտակված կտեսնենք Մայր Աթո-
ռի դեմ ուղղված հարվածները:

Կմաղթենք ուժ և կարողություն և կյանքի
հարատևություն Նորին Ս. Օծովյան Վազգեն
Ա Կաթողիկոսին, որպեսզի իրականացած
տեսնենք մեր երազը, որ նաև իրն ալ է»:

Հորեկյանական ճաշկերույթին ջերմ և սըր-
տագին հնչեց նաև Մայր Աթոռի աշխարհա-
կան աշխատողների շնորհավորության ան-
կեղծ ձայնը պր. Հմայակ Սեդգադյանի ող-
ջույնի խոսքում:

Շնորհավորության ջերմ, սրտառու խոսք
ասաց նաև «Էջմիածին» ամսագրի խմբա-
գիր պր. Արքուն Հատիգյանը հանուն Մայր
Աթոռի պաշտոնաթերթ «Էջմիածին» ամսա-
գրի հազարավոր ընթերցողների, որոնք շատ
հաճախ խմբագրությանն ուղղված իրենց
նամակներով իրենց ուրախությունն ու երախ-
տագիտությունն են հայտնել Վեհափառ Հա-
յրապետի ազգաշեն և եկեղեցաշեն գործու-
նեության համար:

Ընդունելություն անցավ ջերմ, խանդա-
վառ ու հայրենասիրական մթնոլորտում:

Ընդունելության իրենց շնորհալի
մասնակցությունը բերեցին երգով՝ գերա-
շնորհ Տ. Կոմիտաս սրբազանը, բարեշնորհ
Պետրոս, Կարապետ և Հակոբ սարկավազ-
ները, երգչուհի օրիորդ Մարիա Գեղունին,
արտասանություններով՝ բարեշնորհ Սանդրո
սարկավազը և ուրիշներ:

Հորեկյանական զվարթ սեղանների շուրջ
ժամերն անցնում էին արագ ու հաճելի:

Այժմ ոտքի է կանգնել թամազա գերա-
շնորհ Տ. Մամբրե արքեպիսկոպոս Սիրուն-
յանը՝ իր վերջին խոսքն ասելու: Սրբազանը
խոսում է խանդավառ, համոզված շեշտով ու
ձայնով:

Վեհափառ Տեր.

Բոլոր խոսք առնողները վեր հանեցին Ձեր
անձնավորությունը իր բազմակողմանի ար-
ժանիքներով: Ես ասոց մասին պիտի լիս-
սիմ. ճշմարտություններ կան, որոնք ապա-
ցույցի կարոտ չեն, ճշմարտություններ կան,
որոնք ի հառաջագուն ընդունված են մար-
դոց կողմից: Միայն այս մեկ բանի օրվան մեջ
սպրած մեր խանդավառ կյանքը մտածել
կուտա ինձի, թե ի՞նչ երևույթ է այս: Մենք
անցուցինք ահավոր դժվարություններ, ահա-
վոր տազնապներ: Մեկը հս մ, որ քա-
լած եմ տարադրության արյունոտ ճամ-
բաներեն և հիացումով տեսած եմ մեր ժո-
ղովուրդի հատատակամությունը ապրելու,
մեր ժողովուրդի հավատը և այս հավատը
էր, որ փրկեց զայն ու այսօր այդ ժողովուրդն
է, որ ոտքի կեցած է իր Հայրենիքին մեջ ա-
զատ, անկախ իր Հայրենի հողին վրա, իր Կա-
ռավարությամբ, իր Կաթողիկոսությամբ, և
ան ցույց կուտա բուլանդակ աշխարհին և
մարդկության, թե հայ ժողովուրդը մեռնելու
ժողովուրդ չէ, այլ հավիտենապես ապրելու
Ո՛ր են, ո՛ր են անոնք, որ մեր մահվան
վճիռն ստորագրեցին: Մեռած են անոնք,
բայց մենք կանք և գոյություն ունինք և պի-
տի մնանք այժմ և հավիտյան:

Այս երկիրը սուրբ երկիր է: Մեր բանա-
ստեղծը որքա՛ն իրավամբ երգած է. «Մեր
երկիրն է սուրբ. մեր հողին վրա Աստված է
քալեր, ստեղծելով զԱդամ, մեր լեզուն, և
խոսեր նախ Ինք: Եղբա՛րք, հա՛յ ապրինք»:
Եվ ժողովուրդ մը, որուն Հայրենի Հողին
վրա Աստված քալեր է, ես կհավատամ այդ
ճշմարտության, ժողովուրդ մը, որուն լեզվով
Աստված խոսած է, այդ ժողովուրդը ո՛չ թե
մեռնելու ժողովուրդ է, այլ հավիտենապես
ապրելու:

Եվ այսօրվան պատգամը պիտի ըլլա մեզի
ամենուս, դարձյալ բանաստեղծին շատ ի-
մաստալից հետևյալ խոսքը. «Հայ ապրինք,

որ մեր որդիք ալ, եղբա՛րք, կարենան պարծիլ, որ զմեզ ունին հարք»:

Ջրլանք հայ անվան անարժան, Հայաստանի մեջ ապրող հայեր, Սփյուռքի մեջ ապրող հայեր. հա՛յ ապրինք և հա՛յ մեռնինք»:

Խանդավառ լծափահարով թլուռնների թռակ, Թամազա գերաշնորհ Տ. Մամբրե արքեպիսկոպոս Սիրունյանը հրավիրում է Վեհափառ Հայրապետին՝ Իր պատգամը և հայրապետական օրհնությունը տալու բոլոր ներկաներին:

Վեհափառ Հայրապետը, խորապես հուզված Իր անձի հանդեպ ցուցաբերված այսքան ջերմ և սրտառու հարգանքի և սիրո արտահայտություններից, խոսեց Իր ամենապերճախոս, բովանդակալից և հուզումնաշատ ճառերից մեկը.

«Մեծահարգ պր. Սարգիս Գասպարյան, գերաշնորհ սրբազան եղբայրներ և հարգարժան պատգամավորներ, սրբազան ներկայացուցիչներ բույր եկեղեցիներու և դուր բոլոր, սիրելիներ Մեր.

Կխորհի՛նք. թե ձեզմե ամեն մեկը կատարեացնե իր մեջ այն հոգեկան հուզումը, այն խռովքը, որ կապրի Մեր անձը այս պահուս: Չափազանց զգածված ենք անշուշտ և պարտինք Ձեզ բոլորիդ Մեր խորին շնորհակալության խոսքը բսել այնքան ջերմ ու անկեղծ խոսքերուն համար, որ ուղղված էին Մեր անձին: Հավատացե՛ք, որ պահ մը Մեզ այնպես կրվի, թե այս բոլոր խոսքերը իրականության մեջ Մեր անհատական անձին հետ աղերս մը չունին: Այնքան մեծ է և սուրբ այն գաղափարը և այն հավիտենական հաստատությունը, որուն կծառայենք, որ մեր չնչին անձնավորությունները կդժգունին, կանհետանան և կկորսվին նույնիսկ: Մենք բոլորս, նյութեղեն իրականություններ, իբրև մարմնական գոյություն և նույնիսկ իբրև իմացական գոյություն, մտածող էակներ, շատ նվազ նշանակություն ունինք այն հոգևոր և բարոյական իրականություններուն առջև, ինչպիսին են մեր սուրբ հավատքի վեմ Ս. Էջմիածինը, մեր Ազգր իր պատմությամբ, իր հոգևոր-բարոյական, մշակութային արժեքներով և մեր Հայրենիքը հավիտենական: Այս բոլորը իբրև բարոյական իրականություններ, ավելի նշմարիտ իրականություններ են քան թե ինքը տեսանելի նյութական իրականությունը, և անա թե ինչու Մենք Մենք չենք, ալ կմիանումք Ձեզի՝ փառաբանելու համար Ս. Էջմիածինը և Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը:

Սիրելի՛ հայ ժողովուրդի զավակներ, ձեզմե շատ շատերու նման սփյուռփանայ մըն ենք, ծնողքս ալ սփյուռփանայ եղած է, և այսպես ո՛վ գիտե քանի սերունդ դեպի ետ:

Մենք ձեզմե շատերուն նման եղած ենք օտարական մը, թեև բարի հողի մը վրա նյութական, որուն հանդեպ միշտ երախտագիտական զգացումներ պիտի մնան Մեր մեջ, այնպես, ինչպես դուր բոլորը ձեր սրտերուն մեջ երախտագիտության, հարգանքի և հավատարմության զգացումներ և մտածումներ ունիք և պետք է ունենաք ձեր պատկանած երկրներուն նկատմամբ, ուրկե դուր այսօր կուգաք:

Իբրև այդպիսին, իբրև հայ պատանի մը, մեծցած ենք հայկական քնտանեկան մթնոլորտի մեջ, Հայ Եկեղեցվո օրհնության ներքև և հայ ազգային կյանքի շրջանակին մեջ. 13—14 տարեկանն սկսած ենք և մինչև այս պահուս հավաքական այս հայկական կյանքին մեջ կապրինք զանազան վիճակներե, ձևերե և աստիճաններե անցնելու հետո: Եվ տիրական զգացում մը գոյություն ունեցած է Մեր մեջ փոքր տարիքին ի վեր, տարօրինակ զգացում մը, փնտռում մը դեպի ինչ որ Մենք ալ չէինք գիտեր ինչ: Բան մը կպակսեր Մեր մեջ, կամ ավելի ճիշտ, բանով մը ինքզինքնիս ամբողջացություն անհրաժեշտությունը կզգայինք, իբրև իմացական և բարոյական էակ, և այս բոլորը կրսենք ոչ իբրև անհատական արժանիք, որովհետև վստահ ենք, որ բոլոր հայ երիտասարդներու պարագան է այս. Մեր բնկերներն ալ այսպես կապրելին: Ամեն անգամ, երբ օտար դպրոցներու մեջ «Ամենիա» բառը կլսեինք, բունդ կեղևեր մեր սիրտը: Ամեն անգամ, երբ Արարատ բառը կարտասանվեր, կխենթանային կարծեք, և երբ, Աստված մի՛ արագե, պատահեր որ մեկը ծիծաղով կամ հեգնանքով վիրավորեր այս սուրբ բառերը. նույնիսկ մեր արյունը պատրաստ էինք բափնելու: Օտար ճամբաներու վրա, այսօր ալ շատ շատեր Սփյուռքի պայմաններուն մեջ՝ երիտասարդներ, մտավորականներ, պատանիներ փնտռումի մեջ են, և երբեմն ինքզինքնին կկորսնցնեն: Մենք ալ այդ թափառումներ ունեցած ենք, որովհետև անգիտաբաններ ենք և երևույթ է. վերացական գաղափարներ կուգան և երբեմն բնագրական զգացումներու ուղղությունը կփոխեն կամ կշեղեն: Եթե պատվեր մը կուգեք տանիլ ձեզ հետ, մանավանդ մեր երիտասարդ սերունդին, մանավանդ մտավորականության, երիտասարդ մտավորականության, այդ պատվերն է՝ հեռու մնալ միայն վերացական գաղափարներե առաջնորդվելու փորձությունեն: Մենք մտավորական մըն ենք, այնուամենայնիվ կկրկենք, որ միայն վերացական գաղափարներով առաջնորդվիլ մեզ կտանի դեպի անհույս և անպարհներ և դեպի կորուստ:

Երբ 1945 թվականին Մենք առաջին անգամ Մեր ռաբբի դրինք Մայր Հայրենիքի հողին վրա, այդ բազմին կարծեք տարիներու այդ սպասումը Մեր մեջ հանկարծ պայծառացավ և Մենք ինքզինքներս գտանք, եղանք այն, ինչ որ կորուսելիք ըլլալ, զգացինք, որ Մենք հայ ժողովուրդի զավակ ենք, և Մեր հակա-տագիրը այդ պահին սկսեցինք պիտի չկրնա քաժնվիլ Մայր Հայրենիքին, Մայր Հողին, հայ ժողովուրդի կյանքին և հակառակորդին, ինչ որ ալ պատահի:

Վստահ ենք, թե ձեզմե ամեն մեկը կարողացած է Ֆրանց Վերֆելի վեպը: Այնտեղ հոյակապ պատկեր մը կա. Գաբրիել Բագ-րատյան եկած է Յոզու-Օլուգ, իր որդիւն՝ Ստեփանի հետ, որուն մայրը ֆրանսուհի մըն էր, ինչպես գիտեք: Ստեփանը որ մը առանց մտնեն հրաման առնելու, կրարձա-նա Մուսա լեռան վրա, վայրի ժայռերէն վեր, ուր նույնիսկ իր կյանքը վտանգի տակ կըր-նար ըլլալ, և հոգեւէ վերջ, բնություն մը կուգա իր վրա և անուշ բունի մը անհետար կ'ըլլա: Հեղինակը, որ մեծ հոգեբան մըն է, կ'ըսէ. «Այդ պահուն հայոց Աստվածը իր ձեռքը դրավ Ստեփանի վրա, և այդ պահին անիկա դարձավ այդ հողին զավակը իսկա-պես»: Մենք կ'խորհինք, թե ամեն մեկ հայ մարդ, ամեն մեկ հայ երիտասարդ մանա-վանդ, նույն պարտը կունենա, երբ այստեղ կուգա: Ձեզմե շատեր Մեր անձին մեջ գտան զանազան հատկություններ, արժանիքներ գտցն: Ձեք գիտեք, թե այդ բոլոր ինչ չա-փով Մենք կ'ընենք արդարացել, բայց եթե բոլոր տաք էիք մը անհամեստ ըլլալ, կուգենք ընդգծել, համենայն դեպս, հատկանիշ մը, որ կընդունինք, թե Մերը պետք է ըլլա: Այն է՝ Մենք մեր ուխտին հավատարիմ մնացինք, այսինքն չբաժնվիլ մեր Մայր Հողի կանչին, չբաժնվիլ մեր ժողովուրդի հույզերէն, չբա-ժնվիլ մեր բազմադարյան և աստվածակա-նույց Ս. էջմիածնի յուսեն: Վստահ եղեք, Մենք ձեզի անկեղծությամբ կըսենք, որ բա-ցառիկ կարողություններով անձնավորություն չենք եղած և չենք, սակայն կ'խորհինք, թե եթե որոշ ընդունակություններ կամ կարողություն-ներ մեր մեջ ի հայտ եկան, այդ շնորհիվ Մեր այս հոգեկան վիճակին է: Երկի կըցանք ինք-զինքներս նվիրել մեր Եկեղեցիին, մեր Ազգին ճշմարտապես և ամբողջապես: Մենք գրեթե տակաւորեն այն զգացումն ունինք, որ մա-նավանդ Մեր Կարողիկոս ըլլալեն այս կողմ Մենք Մենք չենք, այլ կա միայն Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը, որուն խնայել և հավատարիմ ծառան ենք և պիտի մնանք: Եթե կուգեք, Մեր կյանքն ու Մեր գործունեությու-նը իրենք իրենց մեջ իրականություն մը չեն,

իրենք իրենց մեջ արժեք մը չեն, այլ պա-տասխան մը այն ձայնին, որ կուգա մեր հո-ղի ընդերքներէն և մեր սուրբ հավատքի բարձունքներէն: Եվ Մեր այս հոգեկան ապ-րումին մեջ, մեր սուրբ հավատքի բա-ժնունքներէն եկող յուրք և հողին ձայնը գրե-թե նույն իրականությունն են, անբաժանելի մեկը մյուսին, ինչպես ճառագայթը իր յու-սեն:

Սիրելիներ՝ երբ տարիներու Մեր գործու-նությունը ձեզի ծանոթ է արդեն որոշ չա-փով գտնեք, և ավելի հանգամանորեն խոսելու առիթը պիտի ունենանք ըստ մեր ծրագրի հինգշաբթի օր, երբ կ'սկսենք ձեզմե բոլո-րեղ, որ բարի ըլլաք համախմբելու Ս. էջ-միածին՝ լսելու համար Մեր զեկուցումը, նշգրիտ քննելու վրա հիմնված, ի մասին Մեր երեք տարիներու գործունեության և համեստ աշխատանքին: Ուրեմն այս բոլորին Մենք չենք անդրադառնալ այս պահուս:

Վերջացնելէ առաջ սակայն կուգեմք անգամ մը ևս Մեր սրտի խոսքը ըսել դեպի մեր Ս. էջմիածինը: Այստեղ որոշ խոսուցներ ակ-նարկներ բրին որոշ դժվարություններու նկատմամբ, որոնք ստեղծվեցան արտասա-նանի մեջ քանի մը տեղեր: Անշուշտ այդ բո-լորը ճշմարիտ իրականություն են, սակայն կուգեինք Ձեզ հավաստիացնել, որ այդ բո-լորը Մեզ վրդովեցնել, վշտացնել կամ զայրացնել, կամ Աստված մի՛ արասցէ՝ հուսաճառեցնել ավելի կտխրեցնեն, կտրխ-րեցնեն անունը հակառակորդին համար: Այդ-պիսի պահեր թեև հաճախ կ'ապրինք, սա-կայն անուն Մեր գիտակցության մեջ խո-րանկ վերքեր չեն բանար, որովհետև ի վի-ճակի չեն բանալու: Եվ ամեն անգամ երբ Մենք Վեհաբանին դուրս կուգանք, քայլով և կամ ինքնաշարժով, և մեր զանազան հիմ-նարկությունները, կայցելենք՝ Եկեղեցիներ, վանքեր, Հոգևոր ձեռնարան, ինքր՝ Մայր Տա-նարը, մեր աշխատանոցները, բոլոր մշտնե-րը կանոնադրական ակնբարքի մը մեջ: Մեն մի քան էջմիածնի քաղաքին վրա շարված, ավե-լի կարծեք, քան թե անուն ամբողջ աղմուկը:

Եվ բոլոր ավել, որ չկարողանանք անցնիլ այն ուրախության, հուզումի հզոր պահին վրայեն, որ մեր վրա հետք թողոց դրական և բարեբար իմաստով այն օրը, երբ ամերի-կահայության նվերը՝ պր. Աղանանյանի ջանքերով ձեռք բերված տպագրական մեքե-նաները, առաջին անգամ Մայր Աթոռն ենք մտան: Այդ օրը մեր հոգիներուն կի-րակին էր: Եվ պատահմամբ բարձրաստի-նան հյուր մը ունեինք Մոսկվայեն, Եպիսկո-պոս մը, որուն հետ սեղանի առջև էինք, երբ լուրը ստացանք, թե առաջին մեքենաները ենք մտան Մայր Աթոռի դարբասէն: Ուրի

ելանք և գրեթե արտասովեցիկ: Եվ այնքան հուզված էինք երևի, որ Մեզի հետ ուս ե-պիսկոպոսն ալ հուզվեցավ և գեղեցիկ նա-մը արտասանեց: Ահա՛ Մեր հոգեկան վիճա-կը, անա Մեր իրական կյանքի պարունե-րուն մեկ ճշմարիտ պատկերը:

Մենք լավատես ենք, ինչպես առաջին վայրկյանին էինք, որովհետև կհավատանք ստեղծագործ, շինարար աշխատանքին, դրական գործին, կհավատանք հոգևոր-բա-րոյական շինության: Եվ այդ աշխատանքը Մենք պիտի շարունակենք: Եվ այն ջերմ խոսքերը, որ կլսենք ձեր շրթունքներեն, և կտեսնենք ձեր աչքերուն մեջ մեծ ուրախու-րյունը, երբ կզգանք մեր ժողովուրդի սրտին զարկը, Հայաստանեն ներս քե Հայաստա-նեն դուրս, Մենք ավելի լավատես կդա-նանք, Մեր ուժերը կբազմապատկվին, Մեր եռանդը կանի, և վստահ եղեմք, որ Մենք, եթե այդպիսի հոգեկան վիճակի մեջ ենք ձեզմով շրջապատված, դուք Մեր կողմին, Մեզի նե-ցուկ բարոյապես և նյութապես, Աստված Մեզի հետ, Հայասանի կառավարությունը բարյացակամ, ա՛յ ինչե՛ք՝ կընանք վախճալ:

Մեր եկեղեցւոյն աշխատանքները ծա-գրված են և քաջ առ քաջ, կետ առ կետ պի-տի իրագործվին: Կընան երբեմն դանդաղիւ անոնք արտաքին հանգամանքներու քերու-մով, կամ քեկեկ պատճառներով, սակայն անոնք երբեք կանգ պիտի չառնեն, և Մենք հաջորդաբար պիտի կարողանանք Մեր հա-վատացյալ ժողովուրդին ներկայացնել Մեր նոր աշխատանքներուն, Մեր շինարարական նոր գործերու ապացույցը հառաջիկային:

Սիրելի՛ ներկայացուցիչներ արտասահմա-նի հայության. Մենք կփափագինք, որ դուք, վերադառնալով ձեր երկրները, տանիք ձեզի հետ զմայելի հիշատակներ մեր Հայրենիքին և մեր վերաշինվող գեղածիծաղ երևանք, Տա-նիք սուրբ հիշատակներ և մխիթարություն և օրհնություն Ս. Էջմիածնէն, ձեր բոլոր սիրելիներուն, ձեր բարեկամներուն: Պատ-մեցե՛ք նաև անոնց այն, ինչ որ տեսաք իբրև դրական և շինարար աշխատանք Մայր Ա-րոտնէն ներս, խոսեցե՛ք անոնց Մեր ապագա ծրագիրներուն մասին, խոսեցե՛ք նաև Մեր մտածումներուն և Մեր իդներուն մասին: Եվ այնպես բող ըլլա, որ բոլոր Մեր և ձեր տեսիլները մեկ կետի վրա հանդիպին և միասին հառաջդիմենք, նույնիսկ իրարմե անջատ և հեռու քալելով, միասին հարվա-ծենք, մեր ընդհանուր գործին ի խնդիր: Կփափագինք նաև, որ ամեն մեկդ տանիք ող-ջուն և օրհնություն Հայոց Հայրապետին կողմէ, Բրիտանիայի հայկական ըլլալով մեկ-տեղ, շնորհակալ երբեք, որ ան նաև համա-

Բրիտանիական հավատքի վեմ է և «սին լուսոյ», անա մոտ երկու հազար տարիներէ ի վեր: Եվ այդ հնադարյան Ս. Տանարեն կփափագինք, որ ողջուն և օրհնություն տանիք ձեր երկրներուն և այն ժողովուրդնե-րուն, որոնք Ձեզ կհյուրընկալեն: Ոչ միայն դուք, այլ Մենք ալ ձեզի հետ երախտա-պարտ ենք անոնց, բոլոր այդ պետություն-ներուն: Մեզի համար պետական իշխանու-րյուններու միջև տարբերություններ չկան: Բոլորին հանդէպ ունինք նույն և հավասար վերաբերմունքը՝ հարգանքի, հավատարմու-րյան՝ ամեն մեկս այն երկրին հանդէպ, ուր կապրինք: Հայաստանայց Նկեղեցիք կրո-նական հաստատություն է և այդպես ալ կուզենք որ մնա: Այնպես ինչպես մեր Նկե-ղեցիքն ա՛յստեղ, Սովետական իշխանության մեջ քաղաքականությանը չի գրադիր և պետք չէ գրադիր, այլ միայն մեր հոգևոր և եկեղեցական աշխատանքներով, այնպես ալ կուզենք, որ Մեր օրինակին հետևիք բո-լորդ, մեր բոլոր հոգևորականները, մեր բո-լոր եկեղեցական իշխանությունները, որ-պեսզի մեր Նկեղեցիք ըլլա այն սուրբ հաս-տատությունը, որու նկատմամբ ոչ ոք ոչ մեկ կասկած մտածելու իսկ առիթ չունենա: Եվ այս ոգիով աշխատելով, կխորհինք, քե մենք պիտի գործենք մեր եկեղեցիները արտա-սահմանի մեջ, այս ոգիով գործելով, պիտի հաղթահարենք բոլոր դժվարությունները, որ կան և նույնիսկ երբ մեր դեմ պատերազմի դուրս գալ ուզեն, մենք զանոնք պիտի հաղ-քենք խաղաղության ոգիով և ճշմարտու-րյամբ:

Ահա, սիրելի՛ք, այն պարգամը, որ կու-զենք որ ձեզ հետ տանիք ձեր երկրները:

Մենք անասան հավատով և նվի-րումով ու հավատարմությամբ, Ս. Էջ-միածնով պիտի իրականացնենք մեր ժողո-վուրդի միությունը, որպեսզի պարծաւնով, հպարտությամբ, ամեն մեկը, ո՛ր երկրին մեջ ալ որ ըլլա, ի՛նչ վարչաձևի, իշխանության ներքև ալ որ ըլլա, կարենա դավանիլ իր սուրբ հավատքը, պաշտել իր Ս. Էջմիածինը և սի-րել իր Մայր Հայրենիքը, իր սուրբ հողը նվի-րական: Մենք կհորդորենք բոլորը, որ ըլլան իմաստուն, բայց միաժամանակ համարձակ, որովհետև Մեր գործը սուրբ է և Աստված Մեզ հետ, և, ինչպես Պողոս առաքյալը կըսե, «Եթէ Աստուած ի մեր կոյս է, ո՛վ իցէ մեզ հակառակ»:

Սիրելի՛ պատգամավորներ, սիրելի՛ եղ-բայրներ, սիրելի՛ հյուրեր. կվերջացնենք Մեր խոսքը, անգամ մը ևս Մեր երախտագիտու-րյունը հայտնելով ձեզ բոլորիդ և օրհնելով այս օրը, որ մեզի պարգևվեցավ և միասին

ապրեցանք և ուրախացանք Ս. Էմիլիանի շնորհներուն ներքին:

Հավե՛տ ապրի մեր շարժարված և խաշված բայց այսօր փրկութեան և խաղաղութեան արժեքն հասած հայ ժողովուրդը իր վերածնունդ Մայր Հայրենիքով:

Հավե՛տ ապրի արտասահմանի հայ ժողովուրդը՝ Ս. Էմիլիանի շուրջ:

Խաղաղութիւն և օրհնութիւն ի սփյուռն աշխարհի ցրված Մեր բոլոր զավակներուն անխափ:

Խաղաղութիւն և օրհնութիւն Հայ Հայրենիքին, Ս. Էմիլիանին: Ամենակարգուն Աստված բոլ լսե Մեր աղօթքը և բոլ շարունակե ըլլալ Մեզ նեցուկ, պահապան և օգնական և առաջնորդ, շարունակելու համար Մեր եկեղեցաշէն գործը, ի փառս Աստուծո և ի փառս հայ հավատացյալ ժողովուրդի, ամեն:

Նրկուշաբթի, երեքշաբթի և չորեքշաբթի, հոկտեմբեր ամսի 13—15-ին, պատվարժան պատգամավորներն ու հյուրերը, խմբերի բաժանված, այցելութիւններ տվեցին Նրեվանի տեսարժան վայրերին և մայրաքաղաքի գիտական և ուսումնական հաստատութիւններին, եղան Մատենադարանի նորակառուց շէնքում, համալսարանում, Թանգարաններում:

Հոկտեմբերի 14-ին և 15-ին Նորին Ս. Օժոթիւն Վեհափառ Հայրապետը Վեհարանում ընդունեց Թեմակալ առաջնորդներին և պատգամավորներին առանձին-առանձին ըստ Թեմերի և նրանց հետ ունեցավ զրույց՝ Սփյուռքի Թեմերի և ազգային-եկեղեցական կյանքի շուրջ:

Հոկտեմբերի 14-ի երեկոյան, Վեհափառ Հայրապետի գլխավորութեամբ, բոլոր պատգամավորներն ու հյուրերը, Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճում, ներկա եղան համերգի: Դիրիժոր Օհան Դուրյանի ղեկավարութեամբ կատարվեցին դասական երաժշտության ընտիր կտորներ:

ՄԱՂԹԱՆՔ ԵՎ ՔԱՐՈՉ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ.— Հոկտեմբերի 15-ին, չորեքշաբթի, երեկոյան ժամը 5-ին, Մայր Տաճարի զանգերի սուրբ ղողանջով, հոգևորական և աշխարհական պատգամավորները, ուխտավորներն ու հյուրերը, Մայր Աթոռի միաբանութեան հետ, հավաքվեցին Մայր Տաճար, Իջման Ս. Սեդանի առաջ ծննդադիր աղոթելու համար «Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի»:

Հսկման հուլիշ և խորհրդավոր արարողութիւն Մայր Տաճարում: Նախագահում է Վեհափառ Հայրապետը: Հոգևոր ճեմարանի

սաները, աղերսալից քաղցրութեամբ, երգում են հակման երգերն ու շարականները: Ամբողջ եկեղեցին ծունկի եկած երգում է հայոց «Տէր ողորմեա»-ն և բոլորի սրտերից բարձրանում է սուրբ աղաչանքը՝ «Տո՛ւր աշխարհիս խաղաղութիւն»:

Արարողութեան վերջում խաղաղութեան մասին ոգեշունչ քարոզ է խոսում Շիրակի Թեմի առաջնորդական տեղապահ հոգեշնորհ Տ. Հայրիկ վարդապետ Ավետիսյանը:

«Խաղաղութիւն բոլոր անգ, վաղաղութիւն զիմ տամ անգ»:

«Խաղաղութիւնը դարերի երազն է: Մարդկութիւնը միշտ աղոթել է աշխարհի խաղաղութեան և ժողովուրդների միջև հաճութեան և համերաշխութեան համար:

Այսօր էլ խաղաղութիւնը մարդկութեան համար կարևորագույն անհրաժեշտութիւն է: Առանց խաղաղութեան պատկերացնել անգամ կարելի չէ ո՛չ ճշմարիտ հասարակական կյանք երկրի վրա, ո՛չ առաջադիմութիւն, ո՛չ հանգստութիւն:

Հիսուս, որ եկել էր աշխարհ՝ ուղղելու համար կյանքի խոտոր ընթացքը, հաստատելու մարդկային բոլորովին նոր հարաբերութիւններ սիրո, խաղաղութեան, արդարութեան սկզբունքների վրա, տեական խաղաղութեան ամուր հիմքերի վրա էր խարսխում իր վարդապետութիւնը: «Երանի՛ խաղաղարարաց, զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին»:

Աստուծո Որդին, մարդկութեան փրկութեան համար աշխարհ գալով, երկնային սիրո հուր և ճշմարիտ խաղաղութեան սերմերը ցանեց ամենուրեք: Բայց աշխարհ հաճախ մոռացավ նրա խաղաղութեան պատգամը:

Թեև անցել են դարեր ու հազարամյակներ, սակայն քրիստոնեական սիրո և խաղաղութեան վսեմ սկզբունքները չեն իշխում ամենուրեք, այլև հաճախ անգթորեն բռնաբարվել են ու բռնաբարվում են տակավին:

Մի՞թե այս մասին չի վկայում մարդկության ողջ տարեգրութիւնը՝ լի զարհուրելի անարդարութիւններով, արյունահեղ պատերազմներով, ծանր զրկանքներով ու թշվառութեամբ:

Այսօր էլ համաշխարհային պատերազմի ահալոր սարսափը Դամոկլյան սրի նման կախված է մարդկանց գլխերին:

Որքա՛ն բախտավոր ու երջանիկ պիտի լինեն մարդկութիւնը, եթե նրա բոլոր ուժերն ու միջոցները ուղղվեն միայն կյանքի խաղաղութեան և շինութեան վեհ նպատակին:

Հսկման և աղոթքի այս սուրբ ու խորհրդավոր պահին, հայոց հավատի այս Մայր Կենտրոնից, որտեղից դարերով լույս, հեր

և խաղաղություն են բաշխվել մեր ժողովրդին, սրտագին մաղթանքներ են արվել համայն մարդկության եղբայրության համար, այսօր ևս այստեղից մեր հոգիների խնկարույր աղոթքն է բարձանում դեպի վեր՝ իջեցնելու համար երկնային բարձունքներից սիրտ, արդարության և խաղաղության շնորհներն աշխարհի վրա, բոլոր մարդկանց մտքերի և հոգիների վրա, որովհետև մարդկանց ներքին, հոգևոր աշխարհի խաղաղությամբ և երջանկությամբ են պայմանավորված և՛ արտաքին աշխարհի խաղաղությունն ու երջանկությունը: Ինչպես ասում է առաքյալը՝ մարդկանցից են ելնում և՛ նախանձ, և՛ ագահություն, և՛ թշնամություն, սպանություն, ամեն արհավիրք և ավերածություն:

Մենք հավատով և հույսով լի աղոթում ենք առ Աստված Եվասն խաղաղության ամենայն աշխարհի և հաստատապես համոզված ենք, որ այս է իդեալը նաև բոլոր ժողովուրդների, որոնք մանավանդ քիչ են տեսել ուրախ և արևոտ օրեր:

Աշխարհում չկա մի ժողովուրդ, որն այնքան ծարավի և կարոտ լինի խաղաղության, որքան մեր ժողովուրդը: Եվ սա ճշմարիտ իրականություն է, որովհետև ո՛չ մի ժողովուրդ չի տեսել այնքան անասելի թշվառություններ ու տառապանքներ, որքան մի փոքրիկ, բայց հերոսական ժողովուրդը: Բացե՛ք բազմադարյան պատմության էջերը և կտեսնեք այնտեղ դառն տանջանք, ծով արյուն ու արցունք: Հայաստանը բարձրաբերձ լեռների աշխարհ է: Սակայն ավելի բարձր են եղել հայոց վշտի լեռները:

Մեր ժողովուրդը իր ծով ցավերի միջից շարունակ փափագել ու խաղաղություն է աղերսել երկնքից. «Ամենասուրբ Երրորդութիւն, տո՛ւր աշխարհիս խաղաղութիւն, Ազգիս հայոց՝ սէր, միութիւն»: Հայ ժողովուրդն աղոթել է միշտ, որպեսզի Շուքիյան պատերազմունք, դադարեցնեն հարձակմունք թշնամեաց, տնկեսցի սէր և արդարութիւն ի յերկրի»:

Խաղաղությունը հանապազորդ հացի, ջրի, օդի չափ անհրաժեշտ է եղել մեր ժողովրդի համար:

Աստվածապարզ և խաղաղության շնորհիվ է, որ մեր շինարար ու արիակամ ժողովուրդը կարողացավ ընդամենը մի քանի տասնամյակում վերաշինել ու ծաղկեցնել իր Մայր Հայրենիքը:

Աստվածապարզ և խաղաղության շնորհիվ է, անշուշտ, որ մեր Եկեղեցին իր ազգանվեր Հայրապետի իմաստուն հովվապետության ներքո նոր հասակ է առել ու գեղեցկացել, կյանք ու մարմին են առել մեր հազարամյա վանքերն ու եկեղեցիները, փթթում ու ծաղ-

կում է ընդհանրապես մեր եկեղեցական-հոգևոր կյանքը:

Մեզ պետք է երկարատև և կայուն խաղաղություն, որպեսզի է՛լ ավելի բարգավաճի մեր սիրելի Հայրենիքը, իրականություն դառնան մեր տարագիր եղբայրների նվիրական երազները՝ մեկտեղվելու հայոց կենսավառ արևի տակ, Ս. Էջմիածին և հայրենի շեն օջախների շուրջը, այստեղ հավիտյան միասին աղոթելու, միասին շինելու և ստեղծագործելու:

Մեզ պետք է կայուն խաղաղություն, որպեսզի համերաշխություն, միասնականություն վերահաստատվեն նաև մեր եկեղեցական կյանքից ներս և է՛լ ավելի ծաղկի ու հզորանա Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը:

Միայն խաղաղության պայմանների մեջ է, որ ամեն մի ազգ, ամեն մի ժողովուրդ պիտի կարողանա գտնել իր արդար ձգտումների իրականացումը, կերտել իր երջանկությունը և իր ապագան:

Մեզ համար մեծապես հաճելի և ուրախալի է նշել, որ բոլոր ազնիվ մարդկանց կողքին, բոլոր քրիստոնեական եկեղեցիների կողքին Հայաստանյայց Եկեղեցին ևս, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին և իր աստվածաբայլ Հայրապետի գլխավորությամբ, իր արժանի տեղն է գրավում խաղաղության պահպանության սրբազան գործում: Եվ դա՛ իր մշտական աղոթքներով, իր հետևողական խաղաղասիրական կոչերով և քարոզներով, քրիստոնեական արդարության և եղբայրության վսեմ գաղափարների տարածումով, իր բոլոր խաղաղ և շինարար գործերով: Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Նորին Ս. Օծովություն Տ. Տ. Վազգեն Ա-ը խաղաղության իր կոչերից մեկում, արտահայտելով մեր Եկեղեցու և համայն հայ ժողովրդի զգացմունքներն ու խորունկ ցանկությունը, ասում է. «Հայ Եկեղեցին և հայ ժողովուրդը չեն ցանկանում պատերազմ: Չեն կամենա պատերազմ ոչ ոքի համար, աշխարհի ոչ մի անկյունում: Մեր իղձն ու մեր իղեայն է խաղաղութիւն հեռաւորաց, խաղաղութիւն մեր-ձաւորաց, խաղաղութիւն ամենեցուն»:

Սիրելի հավատացյալներ՝ հավատում ենք, որ Աստուծու բարի կամքը պիտի թագավորի երկրի վրա ամենուրեք, և ըստ մարգարեի անսուտ վկայության, գայլն ու գառը, առյուծն ու ինձը միասին պիտի ճարակեն, պատերազմական բոլոր զենքերը պիտի փշրվեն և վերածվեն աշխատանքի և կառուցման գործիքների, պիտի գա հավիտենական խաղաղության երջանկաբեր շրջանը:

Աղոթենք, որ այս բաղձալի օրը շուտով գա, այլևս երբեք չարոճնոտվի խաղաղության սպիտակ աղավնին և պատմությունն

այլևս միայն հաշտություն, ուրախություն և երջանկություն արձանագրել իր էջերում։ Աղոթենք նաև սիրո և խաղաղության վերահաստատման համար մեր Ազգի և մեր նկեղեցու ծոցում, Ս. էջմիածնի հովանու տակ։

Թո՛ղ Աստված միշտ անշարժ պահի իր իսկ հիմնած այս Ս. Աթոռը, շնորհելով նրա Գահակալին երկար օրեր։

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ ՀՈԳԵՎՈՐ ԾԵՄԱՐԱՆՈՒՄ.— Հսկման արարողության ավարտին, Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ, բոլորը առաջնորդվում են Հոգևոր Ճեմարանի հանդիսասրահ, ներկա լինելու համար Հոգևոր Ճեմարանի կողմից նորին Ս. Օծության ծննդյան հիսնամյա և գահակալության երրորդ տարեդարձին նվիրված հանդեսին։

Հնչում է Հայաստանի Պետական Հիմնի նվագը։ Բոլորը ոտքի են։ Հանդեսի բացման խոսքն է ասում Հոգևոր Ճեմարանի վերատեսուչ գերաշնորհ Ս. Հայկազուն եպիսկոպոս Արքամայանը, ապա ընթերցում է իր ինքնագիր գրաբար բանաստեղծությունը՝ ձոնված նորին Վեհափառությանը։

Հոգևոր Ճեմարանի սաները երգում են փոխ. տեսուչ հոգեշնորհ Ս. Մեսրոպ վարդապետ Անարյանի բառերով և պր. Մովսես Նարպայանի երաժշտությամբ գրված Վեհափառին նվիրված խմբերգը։

Այնուհետև Հոգևոր Ճեմարանի ողջ ուսանողության անունից երախտագիտական խորունկ ու ջերմագին զգացմունքներով ղեղուն ուղերձ է կարդում բարեշնորհ Սանդրո սահկավազ Բեհրուդյանը։

Վեհափառ Տե՛ր.

Պատմական օրեր ենք ապրում։ Համայն հայ ժողովուրդը տոնում է շնորհագարդ և առաքելատիպ Հայրապետի ծննդյան հիսնամյա հոբելյանը։ Մենք, Ձերդ Սրբության հոգեծին զավակներս, խորին սիրով ու հարգանքի ջերմ զգացումով լցված էջմիածնաշեն, ժողովրդանվեր և հայրենասեր Հայրապետի հանդեպ, շտապում ենք մեր սրտի ծաղիկը ավելացնել այն երկներանդ մեծ ծաղիկինքի վրա, որ հայ ժողովրդի կողմից ներկայացվում է Ձեզ Ձեր ծննդյան հիսնամյա հոբելյանի և գահակալության երրորդ տարեդարձի առթիվ։

Վեհափառ Տե՛ր, Ձերդ Սրբության հանդեպ մենք լցված ենք որդիական սիրո անկածալից ոգով։ Սիրո քաղցրաբույր ծաղիկ է երախտագիտությունը, իրրե անուշահոտ խոնկ, շնորհնկալի կողմից մշտավառ և մշտաշարժ բուրբուռով ուղղվում և բարձրանում է դեպի բարերարը։ Մեր Բարերարը

Դուք եք, Վեհափառ Տե՛ր, մեր Հաջոն ու սիրելի Ուսուցիչը Դուք եք, որի շուրջ մենք համախմբված ենք սիրո և երախտագիտության ջերմ զգացմունքներով։

Մենք, Մայր Աթոռի սարկավազներս, ունենք մեկ նպատակ այս սուրբ հարկի տակ. դա այն է, որ մենք կարողա՞նք Ձերդ Սրբության հավատով հավատալ, Ձեր սրտով զգալ, Ձեր սիրով սիրել և Ձեր սուրբ ներշնչումով գործել։

Ձեր կյանքի ու աշխատանքի օրինակով մենք մշտապես մեր ուշադրության կենտրոնում ենք պահում մեր կոչման բարձրությունը, մեր պատասխանատվության զգացումը։ «Որդի հաջազատ զնմանություն հօրն բերէ»։

Ձեզ հանդեպ մեր հոգիների անկեղծ և անալյալ որդիական սերը պիտի կազմի մեր կյանքի խորհուրդն ու իմաստը։

Ձերդ Վեհափառության հայրական շնչի տակ Երավուր աճում և հասունանում ենք, մտքով զարգանում, ազնիվ բաղձանքներով լցնում մեր ամբողջ էությունը, որպեսզի վաղը, Ձեր օրհնությամբ, անբասիր և օրինակելի վարք ու բարքով հոգևորականներ դառնանք և բարձր պահենք այն վեհ և նվիրական կոչումը, որը ճշմարիտ հայ հոգևորականին է։

Փա՛ռք և պատի՛վ Վեհափառ Հայրապետիդ, որ այս օրերին Հայ նկեղեցու պատմության մեջ լուսաշավիղ ճանապարհ է բացում մեզ համար, ինչպես հրեղեն սյունը՝ անապատում թափառող խրաչիլացիներին։

Ուրախությամբ ու վերացման այս պահին, մենք, սարկավազներս մեր տրդիական ձայնը խառնում ենք ամբողջ հայ ժողովրդի ձայնին և աղերսում ենք Ամենակալից.

«Ամեն հայի սրտից բխած,
Լսի՛ր այս ձայն, ո՛վ Աստված.
Նրկա՛ր կյանք տուր Հայրապետին,
Նրկա՛ր օրեր Հայաց ձօր»։

Սրտառուշ ուղերձ է կարդում նաև Գ դասարանի ուսանող Խաչիկ Արքամայանը։

Վեհափառ Տե՛ր.

Բացառիկ ուրախ ու ցնծալի օր է այսօր, որովհետև բովանդակ հայ ժողովուրդը հանդիսավորապես նշում է Ձերդ Ս. Օծության ծննդյան ու գահակալության դուրդ տարեդարձները։ Համաժողովրդական ցնծությունը համակել է նաև մեզ՝ Հոգևոր Ճեմարանի ուսանողներին, որովհետև հանձինք Ձեզ մենք այսօր ողջունում ենք Լուսավորչի Տան արժանընտիր Գահակալին, որի իմաստուն ղեկավարության և հայրական հոգատարության շնորհիվ Հոգևոր Ճեմարանը դարձել է այն լուսավորության կենտրոնը, որը մեզ հաղորդակից է դարձնում հայրենի ավան-

դուժյանց բոլոր սրբություններին: Մենք այստեղ սովորում ենք ճանաչել ու սիրել մեր ժողովրդին, զինվել ու զորանալ հոգեկան ու մտավոր այն բոլոր արժեքներով, որ մեր ժողովուրդը ստեղծել է իր բազմադարյան գոյության ընթացքում:

Հայաստանյայց եկեղեցին, իր անվան վկայությամբ իսկ, գերազանցապես հայ է: Հայաստանյայց եկեղեցին այն միակ հաստատությունն է, որի մեջ շնչում է հայ հավատացյալ ժողովրդի ամբողջական սիրտը: Էջմիածինն ու նրա աստվածներն ու հայրապետներն են եղել այն արթուն և խիզախ նավապետները, որոնք մեր անցյալի դաժան ու փոթորկոտ օրերին իրենց իմացական կորուզված ու տգու առույգությամբ հայ ժողովրդին հասցրել են խաղաղության և ապահով ու երջանիկ կյանքի նավահանգիստը: Նրանք պահել, զարգացրել ու մեզ են հասցրել մեր հանձարեղ նախնիների կերտած նյութական, իմացական ու հոգեկան բոլոր արժեքները, որոնցով մենք այսօր արդար իրավամբ հպարտանում ենք:

Այսօր, շնորհիվ Ձերդ Ս. Օծության իմաստուն ղեկավարության և հայրենանվեր գործունեության Ս. Էջմիածինը առավել ևս գեղեցկացել է՝ համեմտվել իր երբեմնի փառքի ու շքեղության օրերին: Այսօր Էջմիածինը դարձել է այն լուսավոր միացման կետը՝ դեպի որը ուղղված են բովանդակ հայության հույսով ու հավատով առցանց աչքերը:

Այս հանդիսավոր պահին, Ձերդ Ս. Օծության ծննդյան և գահակալության զույգ տարեդարձների երջանիկ առիթով, արտահայտելով մեր խնդակցությունն ու որդիական սերը, ուսանողներս միաժամանակ ուզում ենք հավաստիացնել Ձերդ Սրբությանը, որ մենք տշինչ շենք խնայի Ձեր հույսերը լիովին արդարացնելու համար, մենք կսովորենք գերազանց, մեր ամբողջ միտքն ու բոսաբաղձ հոգու յուրաքանչյուր մասնիկը կլցնենք հոգեւոր գիտելիքներով, անշեղորեն և աննահանջ կերպով կկատարենք՝ հայ հավատացյալ ժողովրդի՝ մեզ հետ կապած երազանքները, կլինենք Հայաստանյայց եկեղեցու խիզախ և աննկուն մշակները, մեր ուժերի ներած չափով կմատուցենք մեր ժողովրդին այն ամենը, ինչ այս սուրբ հաստատությունը, շնորհիվ Ձեր ամենօրյա շնորհացող հոգատարության, մեզ տալիս է՝ սնվելով մեր ժողովրդի սրտի ու հոգու անցամաքելի ակունքներին:

Ահա այս գիտակցությամբ, մեր ճեմարանի ամբողջ ուսանողության անունից շնորհավորում եմ Ձերդ Ս. Օծությանը իր ծննդյան և գահակալության զույգ տարեդարձների առթիվ, խնդրելով, որ ընդունեք մեր երախտիքներով ծրարված սրտագին

շնորհակալությունները մեր նկատմամբ ցուցաբերված հայրական սիրտ և հոգատարության համար:

Ամեն օր մեր աչքի առաջ Ձերդ Վեհափառության ծավալած գործունեությունն ու անձնական օրինակները մեզ ավելի ևս ամրապնդում են մեր ուխտի մեջ, մեզ մղում են անձնվիրաբար ծառայելու այս սուրբ հաստատությանը՝ քի պառս մեր ազգին և հուրախություն Ձեզ:

Ուրեմն, մեզ մնում է շարունակել ընթանալ Ձեր հարթած լուսաշող ուղիով, մինչև վերջին շունչը մեր կյանքի, այս հազարամյա, երկնաբերձ Աստուծո տան մեջ:

Մաղթում ենք, որ Տերը Ինքը վարձահատույց լինի՝ Ձերդ Սրբությանը պարգևելով երկար, երջանիկ ու բեղմնավոր կյանք, Ձեր սրտի և հոգու առավել պայծառությամբ ծառայելու մեր Առաքելական Ս. Եկեղեցուն և մեր հանձարաշատ ու ստեղծագործ հայ ժողովրդին:

Գ դասարանի ուսանող Նուպար Պալյանի բաժնետոմս և Բ լսարանի տւսանող ուրարակիր Խորեն Մեյխանջյանի երաժշտությամբ Նորին Վեհափառության ձուսված մաղթերի շատ հաջող և ծափահարված կատարումից հետո, ամբիտին է մոտենում «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիր և Հոգեւոր Ճեմարանի դասախոս Արքուն Հատիտյանը:

«Սրտագին բայց միաժամանակ մի շատ դժվարին պարտականություն է ծանրանում ինձ վրա, — ասում է նա, — այս հանդիսավոր պահին, խոսելու մեր բոլորին սիրելի Վեհափառ Հայրապետի կյանքի և գործունեության մասին: Ու ես վախենում եմ, որ չկարողանամ ըստ արժանիության և խղճի մտքը Ձեզ ներկայացնել այդ կյանքը իր գրավիչ պարզության, օրինակելի համեստության և սրբապատիվ վեհության մեջ, մի կյանք՝ որի վրա օրորոցից հակել են հրեշտակները և որին առաջնորդել է Նախախնամության Աջը, ընտանեկան խոնարհ հարկից մինչև Լուսավորչի Աթոռը:

Հորեւյանական այս տոնական օրերին մեր հարգանքի և երախտագիտության առարկա է դառնում հիսուն տարիների վրա բաշխված մի կյանք, որի 35 տարիները եղել են ճշմարտապես հայ գրի և գրականության, հայ նոր սերնդի դաստիարակության, և վերջապես, ամբողջովին հայ ժողովրդի և Հայ եկեղեցու բոլորանվեր ծառայության նվիրված, հավատի և գործի կյանք:

Մնումնայնք միշտ տւրախութիւն են բերում ընտանիքին և հարազատներին:

Մնումնայնք էլ կան, որոնց տւրախութիւնը դուրս է գալիս ընտանեկան: շրջանակից, օրհնություն և մխիթարություն դառնալու հասարակության, Ազգին և եկեղեցուն:

քերթվածն է ընթերցում Գ դասարանի ուսանող Նուպար Պալյանը, նվիրված Վեհափառ Հայրապետին: «Աղբիւր կենաց» շարականի կատարումից հետո, խանդավառ ծափերի տակ, խոսք է առնում հոբելյար Վեհափառ Հայրապետը:

«Կխորհիմք, քե Մեզ հետ համաձայն եմ երեք բանք, քե հիմա դժվար է խոսիլը այնքան շեմ խոսքեր լսելն հետո: Շնորհակալ եմք անկեղծորեն, բոլորին շնորհակալություն:

Հանդեսը Մեզ ուրախացուց մանավանդ մեր սիրելի աշակերտներու ելույթներով, որոնք ամենաբանկազին լվերներ են Մեզ համար: Նկատելի է Հոգևոր Ճեմարանի ուսանողության քաջ առ քաջ հառաջդիմությունը, պայծառակերպումը: Շնորհը, պայծառությունը, լույսը կերևա անոնց աշխատանքին մեջ, անոնց երեսներուն վրա, անոնց շարժումներուն մեջ, և չափազանցություն բող չըլի, երեք բանք՝ իրենց ստեղծագործություններուն մեջ նույնիսկ. օրինակ՝ Խորեն Մեյխանջյանի գրած երաժշտությունը: Նույնն է պարագան նաև մյուս ելույթ ունեցողներուն: Երեք մեք այսօր ակամատես եմք այսպիսի աղանդի ակնհայտ կայծերու, ուրեմն վստահորեն կարող ենք բնել, որ Հոգևոր Ճեմարանը կգտնվի իր ճշմարիտ ճանապարհին վրա: Երեք ուսանողները Մեզմե պատգամ, հորգոր կսպասեն այս բազմին, Մեր հայրական խոսքը պիտի ըլլար միայն՝ «շարունակել սկսված աշխատանքը»:

Աստված շնորհներ կբաշխե բոլորին անխտիր, բայց ետ կառնեն ծուլներու ձեռքն: Լեռնաբոյն դա Վիճիկն, իտալական վերածնունդի այդ բազմաճանաչար արվեստագետը կվկայե՝ «Հանճարը աշխատանք է»:

Դուք կոչված եք, սիրելի՛ աշակերտներ, ըլլալու Մեր աշխատակիցները, ըլլալու Ս. Էջմիածնի սպասավորները: Դուք այդ բանի մեջ տեսեք ոչ միայն ձեր կյանքի հաջողությունը, այլ նաև պատիվը և փառքը: Անեցե՛ք ու ծաղկեցե՛ք, որպեսզի երջանիկ օր մը, ձեր հայացքը դարձնելով Մեր Ազգին, Մեր Եկեղեցիին, ճանատակ բանաստեղծին հետ կարենաք բնել: «Մենք, գավակներդ օգոստափառ, պիտի կերտենք նո՛ր արշալույս»:

Թող Աստուծո օրհնությունը անպակաս ըլլա ձեր բոլորիդ վրայեն:

Վեհափառ Հայրապետի ծննդյան հիսնամյակի և գահակալության երրորդ տարեդարձի հոբելյանական հանդիսություններին նվիրված այս հույժ գեղեցիկ և դաստիարակիչ գրական գեղարվեստական երեկույթը վերջացավ խմբովին երգված Տերունական աղոթքով և Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով:

Հարգարժան պատգամավորներն ու հյուրերը հոգեկան բարձր տրամադրությամբ ու հա-

րուստ ապրումներով մեկնեցին Հոգևոր Ճեմարանից, իսկ ուսանողները... Այնքան լեցուն է նրանց հոգին այսօր, այնքան խորն են նրանց հուզումները այս գիշեր: Տե՛ր Աստված, թող շխաթարվեն Քեզ ընծայաբերված այս մատղաշ հոգիների սրբազան հույզերն ու տեսիլները...:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԵՌԱՄՅԱ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑԸ.— Հիմազարթի օրը, հոկտեմբերի 16-ին, առավոտյան ժամը 10-ին, Հոգևոր Ճեմարանի հանդիսասրահում բոլոր պատգամավորների, Մայր Աթոռի միաբանության, Հոգևոր Ճեմարանի դասախոսական կազմի և Մայր Աթոռի պաշտոնեության և այլ պաշտոնական անձնավորությունների ներկայությամբ Վեհափառ Հայրապետը զեկուցեց իր եռամյա գործունեության և ապագա ծրագրերի և շինարարական հեռանկարների մասին:

Նորին Ս. Օծուկյունը եկեղեցական թափուրով Վեհարանից առաջնորդվեց Հոգևոր Ճեմարան և ընդունվեց բոլորի սրտագին ծափողջույններով:

Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի ատենապետ գերաշնորհ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Տեր-Հովհաննիսյանը, բաց անելով ժողովը, հրավիրեց Վեհափառ Հայրապետին զեկուցելու իր եռամյա գործունեության մասին: Վեհափառ Հայրապետը հանգիստ ու հանդիսավոր տոնով, խանդավառ շեշտով կարդաց իր զեկուցումը, որը լավեց խորին գոհունակությամբ և երախտագիտությամբ, հստակ ընդմիջվելով խանդավառ ծափերով:

Զեկուցման վերջավորության, գերաշնորհ Տ. Մամբրե արքեպիսկոպոս Սիրունյանը, հանուն բոլոր ներկաների, շնորհակալություն հայտնելով Վեհափառ Հայրապետի եռամյա գործունեության շուրջ, առաջարկեց հետևյալ բանաձևը.

«Բոլոր ներկաները, խորունկ գոհունակությամբ և շնորհակալությամբ լսելով Նորին Ս. Օծուկյան զեկուցումը, իրենց որդիական երախտագիտությունը կհայտնեն Վեհափառ Հայրապետին, Անոր եռամյա բեղմնավոր և արդյունավետ գործունեության համար»:

Մամբրե սրբազանի առաջարկը բոլոր ներկաների կողմից ընդունվեց հստակապես, տրախ ծափահարություններով և սրտի տնկեղծ գոհունակությամբ:

ՀԱՐԻՍԱՅԻ ՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՎ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ.— Ժամը 3-ին, Հոգևոր Ճեմարանում, Վեհափառ Հայրապետը, ի պաշտիվ պատգամավորներին, տվեց ճաշկերույթ: Սեղանի ղարդն էր հայկական ավանդական հարիսան:

Վեհափառ Հայրապետը, սեղանը օրհնելուց հետո, բացատրեց հարիսայի ծագման պատմությունը:

«Ս. Լուսավորչի օրով, այս եռվյն պատմական սուրբ տեղյաց մեջ, մեծահանդես տոն էր: Ներկա էին բազմահազար հավատացյալներ՝ հոգևորական ու շինական, ինչպես այսօր: Ս. Լուսավորիչ կմտածե բոլոր կերակրելու մասին: Ու կմտաբերե, որ Մայր Աթոռի մառանները լիքն են ցորենով: Կհրամայե բանալ մառանի դռները և ցորենը վաճի աշխատավորներուն ցույց տալով կրքս. «Հարէ՛ք զսա»: Ահա այս «հարէ՛ք զսա» բառերեն հառաչ կուգա մեր պատմական հարիսան:

Սիրելի սեղանակիցներ. բայլ տվե՛ք այս առիթով խոստովանություն մը բնել: Այսօրվան այս հաշը նախատեսված չէր, և հետևաբար պատրաստված չէինք: Նրեկ երեկոյան է, որ որոշեցինք և ահա այս շատ կարճ ժամանակամիջոցին մեջ Մայր Աթոռ, միմիայն իր ուժերով, կրցալ ֆանի մը ժամվան մեջ 70—80 հոգիի համար այս սեղանը կազմակերպել, որմն կխորհինք, քեզ զժգոն չեք: Այս ցույց կուտա, քե՛ս Ս. Էջմիածնի մառանները լեցուն են և մատուկները՝ ծիր: Արդ, սիրելի՛ք Մեր, հաշակեցե՛ք խաղաղությամբ, առն՝ւլ բլլա»:

Մայր Աթոռի բարիքներով ծանրաբեռնված սեղանների շուրջ մի անգամ ևս ստեղծվեց հայկական ջերմ ու խանդավառ մթնոլորտ:

Խոսք առին Ս. Մամբրե, Ս. Սերովբե, Ս. Հայկազուն, Ս. Զգոն, Ս. Վարդան սրբազանները, արժանապատիվ Ս. Վահան ավագ քահանա Գրիգորյանը և արժանապատիվ Ս. Եզնիկ ավագ քահանա Վարդանյանը, պարոնայք Նուպար Կյուպենկյանը, տիկին Մարի Կյուպենկյանը, Սարգիս Քյուրքճյանը, մեթր Հրաչ Սեդրակյանը, Դրվանդ Հյուսիսյանը, Գրիգոր Շիրթյանը, Անդրանիկ Մառուկյանը,

Սեդրակ Քարյանը, Եղվարդ Ութուճյանը և շատ ուրիշներ:

Հարիսայի սեղանը փակվեց Վեհափառ Հայրապետի Տերոմանական աղոթքով:

Երեկոյան պատգամավորներն ու հյուրերը ներկա եղան Ալեքսանդր Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի պետական թատրոնում «Արծվաբերդ» օպերային:

Հոկտեմբերի 17-ին, ուրբաթ, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհարանի դահլիճում, տեղի ունեցավ Եպիսկոպոսական խորհրդակցական ժողովի Ա նիստը, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ:

Նույն օրը պատգամավորները, առանձին-առանձին խմբերի բաժանված, եղան Մայր Աթոռում և ծանոթացան Մայր Տաճարի եկեղեցա-հնագիտական թանգարանին, Հոգևոր Ճեմարանին, տեղադրման ընթացքի մեջ գտնվող տպարանին և շինարարական աշխատանքներին: Այցելեցին նաև Ս. Հոսիսի սիմեի և Ս. Գալանեի վանքերը:

Երեկոյան պատգամավորներն ու հյուրերը եղան «Մոտի արատ» թատերական ներկայացմանը Ստանդուկյանի անվան Պետական թատրոնում:

Հոկտեմբերի 18-ին, շաբաթ, առավոտյան ժամը 11-ին, բոլոր պատգամավորները, հյուրերն ու տվատավորները Հոգևոր Ճեմարանի դահլիճում լսեցին ճարտարապետ Միքայել Մազմանյանի բովանդակալից զեկուցումը Մայր Աթոռի կատարված, կատարվող և կատարվելիք շինարարական վիթխարի աշխատանքների մասին:

Ճարտարապետ Մ. Մազմանյանի զեկուցումը լսվեց մեծ գոհունակությամբ և հետաքրքրությամբ:

Նույն օրը, ժամը 3-ին, տեղի տնեցավ Եպիսկոպոսական խորհրդակցական ժողովի Բ նիստը:

Երեկոյան ժամերգությունից հետո բոլորը ներկա եղան համերգի:

